

Ikt. sz.: KUB-42/4-4/2025.

KUB-2/2025. sz. ülés
(KUB-50/2022-2026. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Külügyi Bizottságának**
2025. március 26-án, szerdán, 11 óra 08 perckor
az Országház Tisza Kálmán termében (főemelet 37.)
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Az ülés megnyitása, a határozatképesség megállapítása, a napirend elfogadása</i>	5
<i>A második Trump-adminisztráció politikai prioritásainak hatása és következményei a globális kül- és biztonságpolitikai, katonai, valamint geopolitikai helyzetre</i>	5
<i>Dr. Sztáray Péter András előadása</i>	5
<i>Dr. Magyarics Tamás előadása</i>	10
<i>Dr. Demkó Attila előadása</i>	14
<i>Takács Szabolcs előadása</i>	18
<i>Hozzászólások</i>	22
<i>Válaszok, reflexiók</i>	28
<i>Egyebek</i>	34
<i>Az ülés berekesztése</i>	34

Napirendi javaslat

1. A második Trump-adminisztráció politikai prioritásainak hatása és következményei a globális kül- és biztonságpolitikai, katonai, valamint geopolitikai helyzetre
Előterjesztők:
Dr. Sztáray Péter András, a Külgazdasági és Külügyminisztérium államtitkára
Dr. Magyarics Tamás professzor emeritus, ELTE
Dr. Demkó Attila, tudományos munkatárs, NKE, John Lukacs Intézet
2. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: Németh Zsolt (Fidesz), a bizottság elnöke

Dr. Juhász Hajnalka (KDNP), a bizottság alelnöke
 Dr. Brenner Koloman (Jobbik), a bizottság alelnöke
 Bartos Mónika (Fidesz)
 Csöbör Katalin (Fidesz)
 Móring József Attila (KDNP)
 Dr. Gurmai Zita (MSZP)

Helyettesítési megbízást adott

Balla Mihály (Fidesz) Bartos Mónikának (Fidesz)
 Dr. Tilki Attila (Fidesz) Csöbör Katalinnak (Fidesz)
 Bóna Zoltán (Fidesz) Móring József Attilának (KDNP)

A bizottság titkársága részéről

Dr. Fürjes Róbert bizottsági főmunkatárs
 Dr. Mayer Alexa bizottsági munkatárs

Meghívottak

Hozzászólók

Dr. Sztáray Péter András államtitkár (Külgazdasági és
 Külügyminisztérium)
 Dr. Magyarics Tamás professor emeritus (ELTE)
 Dr. Demkó Attila tudományos munkatárs (NKE, John Lukacs Intézet)
 Takács Szabolcs nagykövet (Washington)

Megjelent

Schaller-Baross Ernő európai parlamenti képviselő (Fidesz)

(Az ülés kezdetének időpontja: 11 óra 08 perc)

Az ülés megnyitása, a határozatképesség megállapítása, a napirend elfogadása

NÉMETH ZSOLT (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Tisztelt Bizottság! Bejelentem, hogy Bóna Zoltánt Moring József Attila, Tilki Attilát Csöbör Katalin és Balla Mihályt Bartos Mónika képviselőtársunk helyettesíti. Köszöntöm Schaller-Baross Ernő képviselő urat is az Európai Parlamentből.

Megállapítom a határozatképességünket. Felteszem szavazásra a napirendet: ki támogatja? *(Szavazás.)* Egyhangú. Nagyon szépen köszönöm.

A második Trump-adminisztráció politikai prioritásainak hatása és következményei a globális kül- és biztonságpolitikai, katonai, valamint geopolitikai helyzetre

Első napirendi pontunk a második Trump-adminisztráció politikai prioritásainak hatása és következményei a globális kül- és biztonságpolitikai, katonai, valamint geopolitikai helyzetre.

Tájékoztatom a bizottság tagjait, hogy az előterjesztők köre a kiküldött meghívóhoz képest megváltozott. Köszöntöm Sztáray Péter államtitkár urat, Magyarics Tamás professzor emeritus urat az ELTE-ről, Demkó Attila tudományos munkatársat az NKE John Lukacs Intézetéből, és köszöntöm Takács Szabolcs nagykövet urat szintén az előterjesztők között.

Az első napirendi pont keretében megadnám a szót az előterjesztőknek, ezt követően képviselői kérdések, hozzászólások összegyűjtve hangoznának el, majd viszonzó válasz következik az előterjesztők részéről, ezt követően pedig rövid zárszóval fejezzük be a napirendi pontot.

Megadom a szót államtitkár úrnak. Köszönjük szépen, hogy elfogadta a meghívásunkat, és jobbulást kívánunk, mert hallom, hogy egy kis influenza gyötri. Parancsoljon, államtitkár úr!

Dr. Sztáray Péter András előadása

DR. SZTÁRAY PÉTER ANDRÁS államtitkár (Külgazdasági és Külügyminisztérium): Elnök úr, köszönöm szépen, és tisztelettel köszöntöm a bizottság vezetőségét, a bizottság tagjait és a megjelenteket. Ez a mostani eszmecsere szerintem nagyon fontos, mert nagyon aktuális a kérdés. *(Dr. Juhász Hajnalka az ölében tartja kisfiát.)* Örülök, hogy az ifjabb generáció is képviselteti már magát a bizottságban; reméljük, nem kap sokkot majd attól, amiket itt elmondunk. *(Derűltség.)*

A témával kapcsolatban három kérdésről szeretnék beszélni. Egyrészt, hogy milyen új helyzet állt elő azzal, hogy az Egyesült Államokban új adminisztráció vette át a vezetést; második pontként a transzatlanti viszony jelenlegi helyzetéről és kilátásairól mondanék pár szót; és végül a béke feltételei és ebben Magyarországnak a pozíciója, illetve elhelyezkedése lenne a harmadik téma. Igyekszem röviden, koncentráltan beszélni.

Az alapvetés az, és ez már közhelynek számít, hogy egy geopolitikai változás közepén vagyunk, semmi sem tekinthető adottnak, és annak, hogy az Egyesült Államok új pozíciókat vesz fel egy sor kérdésben, közvetlen hatása van a világpolitikai folyamatokra, Európa helyzetére, Kínára, az orosz-ukrán háborúra, Izrael helyzetére és mindenre tulajdonképpen.

Tehát az új helyzet lényege az, hogy egy cselekvő amerikai fellépéssel állunk szemben, aminek a lényege a szuverenista megközelítés, illetve az unortodox

megközelítés; ez nagyon közel áll egyébként a magyar kormány megközelítéséhez. Ez a szemléletmód alkalmas arra, hogy kizökkentsen bennünket abból a helyzetből, amiben három éve vagyunk. A szomszédunkban folyik egy háború. Nem létezett eddig olyan stratégia, illetve olyan politikai elkötelezettség, ami újat hozhatott volna a háború szempontjából - most ez megvan. És ez azt is jelenti, hogy Magyarország most már nincs egyedül ezzel az álláspontjával.

Itt visszautalnék Orbán Viktor miniszterelnöknek a tavaly júliusi úgynevezett békemissziójára, amikor egy héten belül számos világvezetővel találkozott. Utána készített egy memorandumot, amelyet megküldött az Európai Tanács elnökének, illetve az Európai Unió állam- és kormányfőinek, amiben vázolta a helyzetet, amelynek a lényege az volt, hogy Európának nyitnia kellene a béke felé, Oroszországgal csatornákat kellene nyitnia, párbeszédet kellene kezdenie, mert nagy valószínűséggel Trump elnök meg fogja nyerni az amerikai választást, és ennek a következménye az lesz, hogy Európa ki fog maradni a békefolyamatból, Európának nem lesz pozíciója. Most azt láttuk, hogy ez bekövetkezett, szinte szóról szóra, és mivel az új amerikai vezetés valóban el akarja érni a békét, ezért Európának is valamilyen módon adaptálódnia kellene ehhez az új helyzethez.

Az amerikai békekoncepció lényege az, hogy Oroszország bevonása nélkül nincs lehetőség semmiféle békefolyamat elindítására, különösen hosszú távú, tartós béke elérésére, és ez az alapvető különbség egyébként a korábbiakhoz képest, az európai stratégiához képest: amennyiben Oroszország nincs ott az asztalnál, akkor nincs megállapodás. Úgyhogy itt szakított a korábbi megközelítéssel az Egyesült Államok, és ez valóban egy friss fuvallatot, friss gondolatot hozott be a folyamatba, aminek már az első eredményei, úgy tűnik, hogy meg is nyilvánulnak.

Európa ehhez képest le van maradva, mert a korábbi stratégia szerint halad előre, aminek a lényege az, hogy addig segítjük Ukrajnát, amíg szükséges. De ebben a mondatban nincs benne egy céltételezés, hogy hol akarjuk elkezdni a tárgyalást, milyenfajta békét, mikor akarunk elérni, hanem csak a korábbi berendezkedést viszi tovább. Takaréklángon támogatják Ukrajnát, ami arra nem elegendő, hogy Ukrajna valódi katonai sikereket érjen el, viszont elnyújtja a háborút, és Ukrajna pozícióját gyengíti azáltal, hogy katonai veszteségeket szenved el. Tehát ilyen értelemben ez a stratégia immár nem tűnik, eddig sem tűnt célravezetőnek, de most meg végképp nem tűnik annak, és szemben áll az Egyesült Államok új megközelítésével.

Tegnap jött a hír a részleges tűzszünetről, ami már egy elég fontos eredmény. Reméljük, hogy be is lehet tartani ennek a megállapodásnak az elemeit. A lényege az, hogy az energia-infrastruktúrát megkímélik a támadásoktól egy 30 napos időkereten belül, illetve a tengeri hajózást biztosítják, és hozzájárulnak ahhoz, hogy az orosz mezőgazdasági termékek, illetve a műtrágya kijuthasson a világpiacra. Ezzel kapcsolatban Ukrajna már fenntartásokat fogalmazott meg, de alapvetően úgy tűnik, hogy az amerikaiak mind az oroszokkal, mind az ukránokkal le tudtak tárgyalni egy előzetes átmeneti tűzszünetet, részleges tűzszüneti megállapodást, ami egy csírája vagy egy kezdeti eleme lehet egy későbbi, hosszabb távú tűzszünetnek és majd a békemegállapodásnak.

A második pont a transzatlanti viszony helyzete. Amire utaltam, a legfőbb probléma az, hogy Európa nem egyértelműen támogatja az Egyesült Államok béketörekvéseit, és a régi stratégia mentén halad tovább. Ami új elem, az az, hogy Európa felismerte végre, hogy valóban, az európai védelmi képességeket meg kell erősíteni. Ezt egyébként Magyarország is, a magyar kormány is helyes iránynak tartja, mert valóban több autonómiára van szükségünk, több európai képességre, ezáltal az Európai Unió cselekvőképessége megnövekszik. Ugyanakkor, ami a másik kedvező

hatása ennek, hogy hozzájárul a NATO-képességek erősítéséhez, a kollektív védelem erősítéséhez is.

A probléma ott van, hogy az európai fősodor igazából nem ezzel a szándékkal végzi el ezt a feladatot, hanem elsősorban Ukrajna megerősítése miatt. Tehát továbbra is a korábbi logika szerint haladunk előre: azért kell megerősíteni az európai képességeket, hogy ezzel Ukrajnát még jobban tudjuk támogatni, és így majd Ukrajna egy erősebb pozícióval fog rendelkezni a tárgyalóasztalnál.

Mi a kormány részéről azt gondoljuk, hogy ez egy hibás logika, pontosabban nem tudjuk annyira megerősíteni Ukrajnát, hogy egy jobb pozícióba kerüljön, hanem ahogy az idő halad előre, egy egyre gyengébb Ukrajnát fogunk látni, és Magyarországnak ez semmiképp sem érdeke. Azt viszont üdvözljük, hogyha megerősítjük az európai képességeket; persze ennek a részleteit ki kell dolgozni. Ez most folyik már az úgynevezett SAFE rendelet keretében. Vannak elemek, amelyekkel nem értünk egyet, ilyen például a közös hitelfelvétel; látjuk, hogy a korábbi tapasztalatok sem voltak pozitívak ebben az értelemben. Meg akarjuk tartani a nemzeti hatásköröket, nemzeti hatáskörben akarunk dönteni a védelmi kérdésekről; de támogatjuk azt, hogy például a Stabilitási és Növekedési Paktum keretében a mentesülési záradék életbe lépjen. Ez magyarul azt jelenti, hogy nagyobb mozgásteret kapnak a tagállamok a költségvetési hiány tekintetében, és egy bizonyos sávon belül egy megnövelt kiadást védelmi célokra fordíthatnak. Tehát ilyen értelemben vannak pozitív elemek, és ezért Magyarország aktívan részt vesz ebben a tárgyalási folyamatban.

A transzatlanti viszony további része az az amerikai percepció, hogy hogyan érzékeli az Egyesült Államok Európa szerepét, és én itt egy elég komoly problémát látok. Amerikai részről továbbra is úgy látják, hogy Európa potyautas szerepben van a NATO-ban és a kollektív védelemhez való hozzájárulás tekintetében, és szélesedik ez a szakadék. Ugye, láttuk azt, hogy majdnem 11 évvel ezelőtt, a NATO walesi csúcstalálkozóján a tagországok megfogadták azt, hogy tíz éven belül 2 százalékra emelik GDP-arányosan a védelmi kiadásait, ehhez képest azt látjuk, hogy 11 évvel ez után a kötelezettségvállalás után nagyjából a tagországok, a szövetségesek egynegyede nem éri el ezt a színvonalat; ráadásul ezeknek az országoknak egy jelentős része még mindig közelebb van az 1 százalékhoz, mint a 2-höz. Tehát nagyon komoly probléma van itt az ígéretekkel, és ezt az óceán túlsópartjáról világosan látják. Amikor tehát Trump elnök arról beszél, hogy az európai szövetségesek nem tartják be az ígéreteiket, és többet kell költeniük, akkor ebben van igazsága.

Az fontos megállapítandó tény, hogy Magyarország már két éve elérte ezt az ígéretét, teljesítette a 2 százalékot, és ilyen értelemben mi azt szeretnénk, ha minden szövetséges teljesítené legalább a 2 százalékot, és utána lehet tárgyalni, hogy ezt hogyan lehet tovább emelni majd.

A másik probléma az, hogy sok szövetséges a lőszertartalékait, a fegyvertartalékainak egy jelentős részét átadta Ukrajnának, viszont nincs olyan volumenű gyártókapacitás Európában - és a világon sem -, amivel ezt rövid távon vissza lehetne pótolni, aminek az az eredménye, hogy a kollektív védelmet meggyengítették, az elrettentés hitelessége sérült, és lényegében más szövetségesek ezekkel a lépésekkel, egy harmadik ország részére nyújtott támogatásokkal, mondhatjuk, a magyar védelmi színvonalat is meggyengítették. Tehát ez egy probléma. Ezért mondjuk azt, hogy ahelyett, hogy farkast kiáltanánk, és arról beszélünk, hogy Oroszország következő áldozatai mi leszünk, arra kellene koncentrálni, hogy a meglévő intézményeinket felhasználjuk és megerősítsük, a washingtoni szerződés 5. cikkében vállalt kötelezettségeinket, és ehhez nem át kell adni másoknak a képességeinket, hanem meg kell erősíteni a közös védelmünket, a kollektív védelmünket. Tehát itt egy elég világos

álláspontunk van, és az Egyesült Államok részéről is ez lenne az igény, hiszen nekik is az az érdekük, hogy az európai szövetségesek erősödjenek és ezáltal a transzatlanti kapcsolat is erősödjön.

Az Egyesült Államoknak egyébként a tévhitekkel ellentétben vagy az egyes nyilatkozatok félreértelmezésével szemben szüksége van a NATO-ra. Tehát egyrészt ez egy értékközösség, és az nem véletlen, hogy ezek az országok vannak együtt egy védelmi közösségben, másrészt stratégiai szempontból is az Egyesült Államoknak szüksége van arra a stratégiai mélységre, amit az Atlanti-óceán és az európai kontinens középső és nyugati fele jelent. Tehát nem gondolom azt, hogy a NATO jövője veszélyben lenne. A NATO-n javítani kell, az európai szövetségeseknek többet kell tenniük, és akkor egy egészségesebb tehermegosztás fog kialakulni.

Ezzel összefüggésben szeretném megemlíteni, hogy a hágai NATO-csúcs, amire júniusban fog sor kerülni, egy elég fontos mérföldkő lesz. A jövő héten lesz egy NATO-külgügyminiszteri ülés, ez már előkészíti a csúcstalálkozót. Ha meg kellene nevezni, hogy mik a legfontosabb témái a csúcstalálkozónak, akkor egyrészt a védelmi kiadások kérdését nevezném meg. Ezzel kapcsolatban fontos megemlíteni, hogy Trump elnök 5 százalékról beszél, hogy a szövetségeseknek 5 százalékra kellene növelni GDP-arányosan a védelmi kiadásukat; nekünk figyelembe kell vennünk több dolgot. Az egyik az, hogy mi a gazdaság teherbíró képessége. Most 2 százalékon vagyunk, rövid távon lehetetlen az 5 százalék. Meg kell nézni azt, hogy mi az a kompromisszumos szint, amiben a szövetségesek közösen meg tudnak állapodni, és milyen időhatáron belül - nyilván nem egy év alatt történik meg egy ilyen kötelezettségvállalás.

De megemlíteném a másik szempontot, ami talán az egésznek a kiindulópontja, ez pedig az, hogy meg kellene határoznunk közösen, hogy mi a fenyegetettségértékelésünk. Ugyanis addig meghatározni a védelmi kiadások szintjét és az idősavot, amíg azt teljesítjük, amíg nem határoztuk meg azt, hogy mekkora fenyegetettséggel állunk szemben, ez igazából kihúzná a szőnyeget a döntések megalapozottsága alól. Tehát meg kell határozni azt, hogy Oroszország valóban egy közvetlen katonai fenyegetést jelent-e a szövetségre. Mi azt gondoljuk, hogy nem, és ehhez kell kalibrálni a védelmi kiadásokat is. Mi azt gondoljuk, hogy Oroszország különbséget tud tenni NATO és nem NATO-tagok között. Éppen emiatt ez egy nagyon fontos vita lesz, és azt gondolom, hogy a hágai csúcstalálkozó egyik legfontosabb témája lesz, mert a transzatlanti viszonyban a bizalom helyreállításának is az egyik feltétele az, hogy az európai szövetségesek és Kanada meg tudjon állapodni egy számban és egy időszámban az Egyesült Államokkal, és ez mindenki számára elfogadható kompromisszum legyen.

A másik téma a NATO-orosz viszonynak a meghatározása. Az Egyesült Államok új szemlélete, amire utaltam, hogy Oroszországot be kell vonni a tárgyalásokba. Ez azt jelenti, hogy a NATO-orosz viszonyról eddig készült dokumentumok is, elképzelhető, hogy felülvizsgálat alá kerülnek. Nagy kérdés, hogy hogyan lehet újrakalibrálni, és azt gondoljuk, hogy ez magyar szempontból szintén egy kedvező helyzet, hiszen egy pragmatikusabb irányba mozdulhat el.

Magyar szempontból a harmadik nagyon fontos téma a déli kihívások és fenyegetések kezelése. A NATO-ban 360 fokos kitekintéssel nézünk a kihívásokra és fenyegetésekre. Van egy tendencia arra, hogy ez a figyelem Kelet felé tolódjon el. Magyarországnak fontos érdeke az, hogy az úgynevezett déli kihívásokkal is - amibe beleértjük az illegális migrációt, a terrorizmus terjedését és egyebeket - kellőképpen foglalkozzon a szövetség.

Egy negyedik téma lehet a NATO-Kína-viszony, amire vonatkozóan szintén hamarosan megindulnak majd az egyeztetések.

Utolsó pontként a béke feltételeiről szeretnék egy pár szót szólni. Az alapvetés az, hogy nem Magyarország dolga az, hogy meghatározza ennek a békének a részletes feltételeit - nyilván ez túlmenne az ambíciószintünkön. Itt elsősorban a konfliktusban érdekelték és a nagyhatalmak álláspontja lesz döntő. A mi érdekünk az, hogy mielőbb legyen fegyvernyugvás, ezt hosszú idő óta hangsúlyozzuk, és úgy néz ki, hogy az Egyesült Államok aktív fellépésével ebben most már van egy nagyon komoly szövetségesünk is. Nyilvánvalóan a nemzetközi jognak kell meghatároznia a béke kereteit, de hozzátesszük azt is, hogy engedmények nélkül nem lehet elérni a békét. Tehát egy realista megközelítésre van szükség az elvi álláspont mellett, és úgy látjuk, hogy az eddigi tárgyalások ebbe az irányba indultak el. Lehet, hogy a nyilvános kommunikációban sok ország vezetője elsősorban az elvi alapra és a nemzetközi jogra helyezi a kérdést, de valójában mindenki tudja azt, hogy egy pragmatikus, realista megközelítésre van szükség annak érdekében, hogy bármifajta lépést tudjunk tenni a béke irányába. Ezt nem szabad elhallgatni, mert félrevezetnénk a közvéleményt, és Magyarország is ezen a pragmatikus alapon áll.

A továbbiakban érdekünk az, hogy egy minél nagyobb és életképebb Ukrajna maradjon a keleti határunkon. Ez összefügg azzal, hogy milyen stratégiát kell követni, és itt az idő múlása egy döntő tényező, hiszen azt látjuk, hogy Oroszország katonai sikereket ér el nap mint nap, és szép lassan morzsolja fel az ukrán haderőt - nekünk ez nem érdekünk. Nekünk az lenne az érdekünk, hogy egy tűzszünet megszülessen, és Ukrajna, amennyire lehet, egy integer és önálló országgént tudjon ebben a folyamatban fellépni. A régi európai stratégia ebből a szempontból nem vezet célra, mert Ukrajna csak felmorzsolódik.

Egy további elem az, hogy nyilvánvalóan hozzá kell nyúlni a szankciókhoz, tehát úgy nem lehet majd Oroszországgal végső megállapodást kötni, hogy a szankciók a jelenlegi formájukban fennmaradjanak. Magyarország kezdettől fogva egyébként nem szankciópárti, nem gondoljuk, hogy a szankciók romba döntenék az orosz gazdaságot, és azt sem gondoljuk, hogy a szankcióknak hatása lenne az orosz politikai álláspontra, viszont a szankcióknak nagyon jelentős negatív hatása van az európai gazdaságokra, beleértve a magyar gazdaságot. Tehát ilyen szempontból valamilyen középtávú megoldást kell majd találni, hogy a szankciókon túlléphessünk. Ez összefügg egy tágabb kérdéssel is: azzal, hogy hogyan viszonyuljon a transzatlanti közösség Oroszországhoz hosszú távon.

Mi úgy látjuk, hogy ahhoz, hogy egy új európai biztonsági architektúrát fel tudjunk építeni, szükség van arra, hogy Oroszországgal megtaláljuk a pragmatikus dialógusnak a kereteit. Mindenképp szükség lesz rá, hiszen Oroszország itt van a szomszédunkban, egy hatalmas entitás, a Biztonsági Tanács állandó tagja és atomhatalom. Ilyen értelemben aki azt mondja, hogy ki kell zárunk Oroszországot a jövőből, az nem reálisan gondolkodik, ugyanis bármi történjék, Oroszországnak lesz hatása arra, hogy hogyan alakul az euroatlanti térség biztonsága. És pont emiatt szükség van arra, hogy legyen egy platform, vagy legyenek különböző platformok, amelyeken keresztül ezt meg lehet valósítani. Itt utalnék az EBESZ-főtitkár tegnapi budapesti látogatására és Szijjártó Péter nyilatkozataira, amelyek ugyanezt alátámasztották. Tehát az EBESZ például lehetne az egyik olyan platform, amelyik biztosítja ezt a dialógust, ott ugyanis mindenki jelen van Vancouvertől Vlagyivosztokig, ahogy szoktuk mondani, és megvannak a megfelelő intézmények, eljárások és szabályok arra, hogy fel tudjunk építeni egy új architektúrát.

A következő pont: a NATO nem kerülhet közelebb a konfliktushoz. Ezt kezdettől fogva hangsúlyozzuk, de ez a jövőben is fontos lesz. És ennek van egy leágazása: az, hogy Ukrajna a belátható jövőben nem lehet NATO-tag, és el kell kerülni azt, hogy az ezzel kapcsolatos várakozásokat Kijevben erősítsük. Ez egy félrevezető hozzáállás, és

nem kedvez a békefolyamatnak, hiszen az egyik oka a háborúnak kifejezetten az volt, hogy orosz részről fenyegetésként értékelték azt, hogy felmerült a reális lehetősége annak, hogy Ukrajna esetleg a NATO tagja lehet. Tehát ilyen értelemben mi ezt kizárjuk, legalábbis a belátható jövőben, és azt gondoljuk, hogy nem erről kell szólni a tárgyalásoknak. A nagy kérdés az, hogy ha létrejön akár egy tűzszünet, akár egy békemegállapodás, akkor ki fogja ezt ellenőrizni.

Itt, azt gondolom, egyelőre csak találgatásokról beszélhetünk, hiszen még nem tartunk itt, de valószínűleg egy ENSZ-szerepre is szükség lesz, hiszen a legerősebb jogi felhatalmazást és a legerősebb politikai alapot bármifajta békeművelethez vagy monitoringtevékenységhez az ENSZ tudná megadni. Lehet szerepe az EBESZ-nek is. Fontos az, hogy az egész egy széles földrajzi alapon nyugodjék - tehát nem csak európai meg észak-amerikai országok vennének részt az ilyen tevékenységekben -, és fontos, hogy az mindenki számára elfogadható legyen. Tehát ilyen szempontból egy ponton a Biztonsági Tanácsnak lehet döntő szerepe. De ez korai még, csak jelzem előre, hogy trendszerűen mire számíthatunk.

S végül a kétoldalú viszony Magyarország és Ukrajna között, ez is egy fontos elem. Azt gondoljuk, hogy talán a béke esélyt teremt arra, hogy javuljanak a kapcsolatok, és Ukrajna belássa azt, hogy a nemzetépítéshez nem az a megfelelő út, hogyha korlátozza a nemzeti kisebbségek jogállását és a lehetőségeit. De ezért sokat kell még tennie, a 2017 vagy '15 előtti állapotokhoz kell visszamenni. Erre megvannak a keretek, tárgyalásokat is folytatunk, és amennyiben ebben majd látunk megfelelő érdemi elmozdulást, akkor javulhat ez a kapcsolat. Nagyon fontos, hogy addig is az ukrajnai magyar kisebbségi közösség helyzete stabil legyen, és ne érjék további károk azért, mert Ukrajna egy gyorsított nemzetépítésbe kezdett.

Úgyhogy sok egyéb témáról is tudnék beszélni, elnök úr, de azt gondolom, hogy itt az ideje, hogy ezt itt most lezárjam, és ha lesznek kérdések, akkor arra szívesen válaszolok. Köszönöm a figyelmet.

ELNÖK: Köszönöm szépen, államtitkár úr. Megadom a szót Magyarics Tamás professzor úrnak. Parancsoljon!

Dr. Magyarics Tamás előadása

DR. MAGYARICS TAMÁS professor emeritus (ELTE): Köszönöm szépen. Mindenekelőtt köszönöm szépen elnök úrnak a megtisztelő meghívást. Kicsit veszélyes volt, hogy meghívott, mert az egyetemen 90 percig beszélhetünk (*Derültség.*) - ezt Brenner Koloman alelnök úr is tudja -, de feltehetően itt nem arról van szó, hogy most 90 percig szórakoztassam önöket a különböző elméletekkel.

Az én megközelítésem némileg elméletibb lesz, mint államtitkár úré. Azzal kezdeném, hogy egy közhelyszerűen ismételt kifejezés az, hogy posztliberális korszakban élünk vagy abba léptünk be. Ugyanakkor én hozzátenném, hogy nemcsak posztliberális, hanem posztideologikus korszakba is léptünk. Úgy tűnik, hogy az úgynevezett rezsimversengés, ami jellemezte a XX. századot, tehát fasizmus, nácizmus, kommunizmus, liberalizmus, ezek, úgy tűnik, hogy eltűnőben vannak, és helyette gyakorlatilag egy rendkívül pragmatikus alapon nyugvó nemzetközi rendszer alakul ki. Ennek egyik megnyilvánulási formája az, hogy a Trump-adminisztráció többek között az úgynevezett puha hatalomnak a különböző attribútumait meglehetősen drasztikusan leépíti. Ezek nagyon fontosak voltak a hidegháború ideológus éve alatt. Gondolok itt nyilvánvalóan a USAID-re, de beszélhetnék a U.S. Agency for Global Mediáról, amely ellenőrzi többek között a Voice of Americát vagy a Radio Libertyt vagy a Szabad Európa Rádiót. Amikor arról beszélünk, hogy ezek az intézmények már nem játszanak olyan nagy szerepet a trumpi politikában, többek között ez azért van, mert a

trumpi politika nem tartja fontosnak ezeket a puha hatalmi eszközöket használni. Magyarul, az amerikai érdekeket sokkal érdekesebben és közvetlenebbül próbálja érvényesíteni.

Hozzátenném azt, hogy a U.S. Agency for International Development, a USAID tevékenysége kezdetben különben nem pont ugyanaz volt, ami most: amikor 1961-ben elindult, akkor egy sokkal kevésbé ideologikus programról volt szó. Ez aztán később különböző olyan elemekkel bővült, amelyek nem voltak benne az eredeti elképzelésben. Tehát ilyen szempontból azt is mondhatnánk, hogy ez az egész kérdéskör összefügg a bürokrácia lebontásával vagy legalábbis visszaszorításával, ami különben a republikánusoknak egy régi álma, viszont hozzá kell tenni azt, hogy ez az álom nem nagyon valósult meg. Ronald Reagan is erről beszélt, és aztán megnövekedett az állam szerepe; az ifjú Bush pedig kitalálta, ugye, a nagypolitikai konzervativizmust. Tehát az állam lebontása rendkívül nehéz. Az egyik megnyilvánulási formája az, hogy a USAID több tíz milliárd dolláros költségvetését visszavágják, illetve az intézményt is megszüntetik. Az oktatási minisztériumot gyakorlatilag megszüntetik, ha a Kongresszus ezt elfogadja. Magyarul tehát ezeket az intézményeket az amerikaiak megpróbálják, legalábbis a jelenlegi adminisztráció, a minimumra csökkenteni.

Nemzetközileg hasonlóképpen láthatunk egy ilyen törekvést, és itt általában az ENSZ szakosított intézményeiről beszélünk. Az ENSZ maga különben - megint csak a republikánusokról beszélünk - nem volt mindig nagyon népszerű. Azt hiszem, emlékezhetünk John Bolton elhíresült mondására, amikor még kormányzati pozícióban volt - sőt, horribile dictu, még ő volt egy ideig az ENSZ-nagykövet is az ifjabb Bush idejében -, aki azt mondta, hogy ha ledózerolnák az ENSZ főlső 20-25 emeletét, senki nem venné észre, mert nem történik ott semmi, a papírt tologatják. Jelen pillanatban a Trump-adminisztráció egyrészt kilépett a párizsi klímaegyezményből - jó, ez nem ENSZ, de akkor is egy nemzetközi multilaterális intézmény -, az UNESCO-ból, ezenkívül az Emberi Jogi Bizottságból. Hozzá kell tenni azt, hogy az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága is érdekes alakulat volt időnként. Emlékszem, annak idején, amikor még megboldogult emlékü Kadhafi élt, Líbia volt egy időben ennek a szervezetnek, a bizottságnak az elnöke. Tehát az amerikaiak úgy gondolják, hogy ez az intézményrendszer már nem megfelelően szolgálja az érdekeiket. A második világháború utáni világrend vagy fél világrend - hozzátenném azt, hogy liberális világrendről beszélünk, de inkább fél világrendről beszélek, mert soha nem volt teljes mértékben az egész világon liberális a világrend -, tehát ebben a fél világrendben ezek az intézmények, a multilaterális intézmények nagyon fontos szerepet játszottak, egyfajta transzmissziós szerepet töltöttek be az Egyesült Államok és a különböző politikák, szakpolitikák között, de jelen pillanatban úgy tűnik, hogy ezekre már nincs annyira szüksége az Egyesült Államoknak.

Hozzá kell tennem azt, hogy a multilateralizmus visszaszorításával megerősödött a bilateralizmus és a minilateralizmus. Ez egy aránylag új fogalom, ami azt jelenti, hogy nem egyszerűen csak bilaterális alapon, de nem is nagyon nagy csoportokban, tehát több százas, ENSZ-keretekben folyó megbeszélésekben érdekeltek az amerikaiak, hanem kisebb csoportokban, az úgynevezett minilateralizmusban, és legfeljebb errefelé fog elmenni az amerikai politika, nem pedig a multilateralizmus visszaállítása felé.

Ugyancsak az egyik legfontosabb pont, amit azért hangsúlyozni kell, hogy ez az egész, mondjuk, intézkedésrendszer nem abszolút új. Ezek korábban is megvoltak bizonyos alkalmakkor. Itt azért emlékeztetnék arra, hogy az Egyesült Államok adott esetben, amikor az érdeke úgy kívánta, abszolút unilaterális módon lépett fel. Gondolhatunk itt a nyugat-balkáni helyzetre; ugyancsak ilyen az ENSZ BT-

felhatalmazás nélküli második iraki háború, a harmadik országok területén végrehajtott katonai műveletek, és így tovább. Vagy akár Guantánamo sem abszolút a nemzetközi jogi normáknak megfelelően működik, de hát ez, mondjuk, egy ötödleges kérdés.

Ezeknek a politikáknak az egyik eredője az, hogy nem Trumppal kezdődik az a fajta globális stratégiai felismerés, hogy az Egyesült Államoknak a pozíciói relatívan gyengültek az utóbbi időben, tehát relatív pozícióvesztésről van szó, nem abszolút. Tehát ha megnézzük a hatalom különböző spektrumait, kezdve a kemény hatalmi spektrumtól vagy kemény hatalmi elemtől a puháig, az Egyesült Államok mindig vezető, kivéve talán a gazdaságit, legalábbis itt a számokkal lehet zsonglőrködni, hogy ha, mondjuk, paritásos alapon Kína előrébb vagy nem előrébb tart, mint az Egyesült Államok, de ugyanakkor azért hozzátenném azt, hogy annak ellenére, hogy a Trump-adminisztráció a puha hatalmi elemeket meglehetősen háttérbe szorította, az amerikaiak még mindig teljes mértékben dominálják ezt a területet, legalábbis a vetélytársakkal szemben. Amerikai filmek, amerikai popkultúra, az amerikai futballt nézi mindenki, a kosárlabdát, még mindig a McDonald's és a többiek tarolnak mindenhol, tehát az amerikai populáris kultúra még mindig verhetetlen, és jelen pillanatban úgy tűnik, hogy nincs is vetélytársa.

Ennek a relatív hatalomvesztésnek az egyik következménye az, hogy az amerikaiak megpróbálják úgymond, ha már hadi helyzetről is beszélünk, az arcvonalat szűkíteni. Tehát egyrészt a Közel-Keleten a boots on the soil vagy boots on the ground helyett az offshore balancing van inkább, tehát a perzsa-öbölbeli, mediterrán, a Földközi-tengeren állomásozó amerikai hadihajók, repülőgépek és így tovább. Ez a folyamat különben Obamával kezdődött, folytatódott Trumppal, befejeződött - legalábbis Afganisztánban - Bidennel, és utána pedig nyilvánvalóan a jelenlegi adminisztrációnak sincs nagyon nagy kedve ahhoz, hogy különböző lokális háborúkba bonyolódjon. Emiatt a rangsorolás az az új elv, ami az amerikai külpolitikát jellemzi. Marco Rubio a kongresszusi meghallgatásán világosan kifejtette, hogy az amerikai érdekeket közvetlenül nem elősegítő globális politikai kérdésekbe nem kíván az Egyesült Államok közvetlenül befolyni. Tehát ennek megfelelően az Egyesült Államok nem globális érdekeit úgy határozzák meg - és itt most inkább Európáról beszélnek -, hogy megpróbálják Európára áthárítani az európai szomszédsági, biztonságpolitikai és politikai problémáknak a kezelését. És itt nemcsak arról van szó, hogy a Nyugat-Balkánon adott esetben, hanem arról is szó van, hogy a Földközi-tenger, Észak-Afrika vagy akár talán a Közel-Kelet is, és természetesen Ukrajna. Ukrajnában az amerikaiak megfelelő érdekeket szeretnének képviselni, viszont ugyanakkor azt szeretnék, hogy az Európai Unió nagyobb szerepet vállaljon az ukrajnai rendezésben, illetve az ottani adminisztráció, a kormányzat pénzügyi támogatásában. Magyarul a tehermegosztás, ami egy nagyon-nagyon hosszú időre visszamenő vita az Egyesült Államok és az Európai Unió vagy az európaiak között, kiélesedett.

Államtitkár úr említést tett itt a NATO-beli különböző százalékokról: 2 százalék, 3 százalék, fölmenni 5 százalékra. Az igazság az, hogy az Egyesült Államok úgy gondolja, és ezt megint csak világosan kifejezték többen, hogy az európaiak - most ez vagy igaz, vagy nem, a NATO esetében azért ez félig igaz, mert az amerikaiak sok mindent nem számítanak be, amivel az európaiak hozzájárulnak a NATO működéséhez, de legutóbb ez a tegnapelőtt kiszivárgott beszélgetés utalt erre, de hozzá kell tenni azt, hogy ez nem kizárólag republikánus és trumpi megközelítés, azért ennél súlyosabb kifejezéseket használt Victoria Nuland annak idején, 2014-ben Európával kapcsolatban. Az én személyes véleményem az, de hát ez történelmi dolog, hogy az amerikaiak nagyjából az első világháború óta nem nagyon bíznak az európaiakban, hogy tudják menedzselni a saját ügyeiket. A NATO még mindig azért van ott, amiért

létrehozták, ez a klasszikus „oroszokat kinn tartani, amerikaiakat benn tartani, németeket lenn tartani”, és nemcsak ezért van, itt sokan arról beszélnek, hogy a NATO-ból való kivonulás, amit én nem tartok valós scenáriónak, főleg abból a meggondolásból kiindulva, hogy az amerikaiaknak ez az egyetlen olyan intézménye, ami európai hatalommá teszi őket, és az európaiakat úgymond intézményileg tudják ellenőrzés alatt tartani. Igaz, hogy ezek nem nagyon népszerű és publikus gondolatok, de egy új reálpolitikai világban és egy geopolitikai világban ezeket a gondolatokat azért föl lehet vetni.

Az EU hátrébb sorolása különben már megkezdődött 1991-ben, amikor az európaiak megszűntek fő frontvonalnak lenni a Szovjetunió és az Egyesült Államok között, és fokozatosan úgymond ez a tehermegosztási vita romlott ettől az időponttól kezdve. Hozzá kell tenni azt, hogy az európaiak azért eléggé sok magas labdát feladtak az amerikaiaknak ezzel az úgynevezett békeosztalékkal, és ennek a következményeit most látjuk. Ugyancsak államtitkár úr sokkal többet tudna erről beszélni, hogy milyen állapotban vannak különböző fegyveres erők, különböző elég nagy országok fegyveres erői. Esetleg az észt fegyveres erők most jobb állapotban vannak, mint korábban, de lehet, hogy egy kicsit túlzok, de annak idején, amikor Észtország csatlakozott, akkor, azt hiszem, három tankjuk volt összesen.

Érdekes módon az amerikai reálpolitika felé való elmozdulás egy éles ellentétet jelent a korábbi amerikai retorikával szemben; a korábbi amerikai retorika - és most visszamehetünk majdnem Ádámig, Éváig, de elég, ha csak, mondjuk, a puritánokig megyünk vissza, ez a fénylő város a hegyen és az amerikaiaknak az úgymond kivételességeszméje - nagyon hangsúlyozta az amerikai kivételesség eszmét. A trumpi retorika arról beszél, hogy tegyük Amerikát naggyá, de arról nem beszél, hogy azért, mert az Egyesült Államok kivételes ország lenne, sőt az első adminisztráció alatt Donald Trump arról beszélt, hogy az Egyesült Államok - idézőjelben - normális ország, amelynek érdekei vannak, először és mindenekelőtt. Nyilvánvalóan ezeket az érdekeket különböző módokon lehet érvényesíteni, de az érdekérvényesítés jelen pillanatban, ahogy korábban mondtam, egy közvetlenebb, a kétoldalú kapcsolatokon alapuló érdekérvényesítés elsősorban, hiszen az Egyesült Államok a súlyánál fogva sokkal jelentősebb vagy erősebb pozíciókra tehet szert ezekben az esetekben. Ugyancsak Donald Trump bizonyos mértékben megkérdőjelezte ezt a clintoni, albrighti retorikát, hogy az első számú, úgymond nélkülözhetetlen nemzet.

Tehát Európában és bizonyos ügyekben ha rangsoroljuk a különböző térségeket, az Egyesült Államok nem nagyon érdekelt több helyen. Többek között, mondjuk, Afrika az a kontinens, ahol az amerikai érdekek meglehetősen gyengék.

Ugyanakkor viszont Donald Trump felelevenített egy másik hagyományt, ez a hagyomány pedig, amit az amerikaiak nem nagyon szívesen hallanak, az a birodalmi hagyomány vagy az imperializmus; ugye, mindig élesen tiltakoznak az ellen, hogy birodalom lenne az Egyesült Államok, és hogy ne hasonlítsuk az amerikaiakat, mondjuk, a Római Birodalomhoz, főleg a hanyatláshoz. Persze, hát lehet, mert végül is a Római Birodalom pár száz évig hanyatlott; azt hiszem, kiegyeznének az amerikaiak jelen pillanatban egy ilyen pár száz éves hanyatlással. De mindenesetre ez azt jelenti, hogy az amerikaiak és a Trump-adminisztráció úgymond érdekeltté vált bizonyos kulcsfontosságú területeken a nyugati féltekén. Többek között ez Panamát jelenti. Panamában nem csak arról van szó, hogy az amerikai hátsó udvarban ne nagyon zavarogjon senki, és mondjuk, a Monroe-doktrína felelevenítését jelenti. Itt nem az európaiakról van szó, hanem arról van szó, hogy a kínaiak két kikötőt létesítettek a bejárat és kijárat ponton - vagy kijárat és bejárat ponton, attól függ, hogy most honnan lépek be a Panama-csatornába. És itt a BlackRock, ugye, ez az a nagyon híres és nagyon befolyásos befektetői csoport, amely már finanszírozza egy amerikai kikötő

megépítését vagy megvásárlását. A BlackRock különben a Vanguarddal és a State Streettel, és így tovább, már az ukrainai újjáépítést is a látókörébe vonta. Tehát egyrészt itt van ez a panamai dolog.

Másodszor itt van Grönland, ennek kapcsán egyrészt a ritkaföldfém- vagy ásványkincsek; ez Ukrajna esetében is fölmerült. Ukrajna esetében érdekes módon, legalábbis azon a térképen, amit láttam - de ezek a térképek eléggé megbízhatatlanok, állítólag még a szovjet időkben készültek -, ezeknek a ritkaföldfémeknek egy része az oroszok által megszállt területen van, tehát hogy az ukránok hogyan tudnak ezekről tárgyalni, az egy másik kérdés. De mindenesetre Grönland ilyen szempontból érdekes, plusz a jégsapka olvadása, és az északnyugati átjáró és az az útvonal egyre frekvenciáltabb lesz. És végül elég keveset beszélnek arról, hogy Grönland rendkívül fontos stratégiai ponton fekszik, az úgynevezett GIUK-nál, ez Grönland, Izland és az Egyesült Királyság által ellenőrzött szoros. Tehát ha itt az oroszokról beszélünk - mert az amerikai nagystratégia azért azt is jelenti, hogy az oroszokat a helyükön kell hagyni, és nem szabad őket kiengedni a palackból és a tengerekre -, az oroszoknak először a Kattegaton kellene keresztülmenni, utána pedig ezen a szoroson, hogy az Atlanti-óceánra jussanak. Ezért olyan fontos különben az amerikaiaknak, hogy a skótok egyben maradjanak az angolokkal, mert ha nem, akkor ott a skót különböző haditengerészeti létesítmények, a Faslane és így tovább, azoknak a sorsa bizonytalanná válik.

És itt van Kanada. Nyilvánvalóan Kanada szerintem inkább Trump irodalmi munkásságához tartozik, bár nem tudom, hogy mennyire szokott irodalmi stílusban fogalmazni. De nyilvánvalóan itt nem 51. államról van szó, inkább arról van szó, hogy egy szorosabb gazdasági együttműködést szeretne kipróbálni Kanadából, és nem csak Kanadából, mert Kanadával szemben az Egyesült Államoknak külkereskedelmi negatívuma van, Európával szemben hasonlóképpen, Kínával szemben hasonlóképpen, és az amerikai tranzakcionalizmus és a trumpi üzletemberi mentalitás azt diktálja, hogy ezeket a deficiteket próbálják eltüntetni. Feltehetően hatással lesz erre az egész kérdéskörre, hogy az április 28-ai kanadai választások milyen eredményt hoznak. Érdekes módon - és ez eléggé ironikus -, amíg Trump nem beszélt erről, addig a konzervatívok 20 ponttal vezettek a liberálisok előtt, most pedig az olló eléggé jelentősen zárult a két jelölt között, és a konzervatívok is úgy próbálnak Kanadában szavazatokat szerezni, hogy ők ugyanolyan keményen védelmezni fogják a pozíciókat, mint adott esetben a liberálisok, akiknek érdekes módon különben a vezetőjük és a miniszterelnök-jelöltjük a volt brit központi bank, a Bank of England kormányzója és a kanadai bank kormányzója. Vele szemben - ez a nehezen kiejthető - Pierre Poilievre áll, aki, mint a nevéből adódóan lehet látni, félig-meddig francia származású.

Nagyjából ezeket mondtam el. Remélem, elnök úr haragját nem vívtam ki azzal, hogy túl sokat beszéltem.

ELNÖK: Nem mutatom ki. *(Derűltség.)*

DR. MAGYARICS TAMÁS professor emeritus (ELTE): Akkor köszönöm szépen.

ELNÖK: Nyilván ennyire diplomata már vagyok. Dr. Demkó Attilaé a szó.

Dr. Demkó Attila előadása

DR. DEMKÓ ATTILA tudományos munkatárs (NKE, John Lukacs Intézet): Elnök úr, köszönöm szépen a megtisztelő felkérést. Államtitkár úr és tanár úr után csak néhány kiegészítő megjegyzésem lenne.

Azt gondolom, hogy itt tényleg strukturális okok vannak az amerikai stratégiaváltás mögött, egész egyszerűen a világ megváltozott. Nem most változott meg,

szerintem ez nagyjából egy 15 évre visszamenő folyamat, de most már elkerülhetetlenül szembe kell ezzel néznie az Egyesült Államoknak és a nyugati világnak is.

Csak a számokat mondanám el. Az amerikai szeptember a globális GDP-ből - és persze ez bűvészkedés is részben, de szerintem itt vannak nagyon komoly trendek - nominálisan 26 százalék. Hogyha visszanezzük az elmúlt ötven évet, 20 és 30 között volt ez a nominális GDP, de azért a vásárlóerő-paritás sokkal többet számít, és ha megnézzük, ma mennyi, ez 15 százalék, és ez jóval inkább tükrözi a valóságot, mint a nominális. Európa szeptember 14,4 százalék, Kínáé 19 százalék, Indiáé 8,2 százalék. Tehát kimondhatjuk, hogy ma a legnagyobb gazdaság Kína, nem az Egyesült Államok. Ráadásul van még egy másik pont, az ipari kibocsátás. Az ipari kibocsátás Kína esetében 31,6 százalék, majdnem egyharmada a világ ipari kibocsátásának; az USA 16 százalék, Németország 4,8 százalék.

Ha megnézzük az ukrán háború tapasztalatait, hogy mi a döntő a háborúban: persze a technológia is nagyon fontos, de az ipari háttér, a hadiipari háttér. És még egy apróság: például az ukránok rendkívül sikeresek a dróntámadásokban; lehet azt mondani, hogy most bizonyos területeken a drónok tartják az ukrán frontot. Az ukrán drónok alkatrészeinek a 70-80 százaléka kínai, most, per pillanat. Tehát lehet, hogy Kína nyilván nagymértékben segíti Oroszországot, de azért tegyük hozzá, hogy az ukránok nem tudnának millió feletti drónt legyártani Kína nélkül, kínai alkatrészek nélkül.

Nézzük meg, hogy mi volt 1990-ben: Kína 3,63 százalékról küzdött fel magát 19-re, India 3,47-en állt, az EU 25 százalékon állt, most 14,4, az USA 21,8 százalékon és onnan most 15 százalék. Egyébként Magyarország 0,42-n állt; most nagyjából a felén állunk, ha megnézzük globálisan, de azért, mondjuk, nézzük meg, ez az indiaihoz, a kínaihoz képest nem volt annyira csekély. Tehát Kína, ismétlem, 3,63-ról 19. Tehát ez egy olyan változás, amit a nagyhatalmi struktúra le kell hogy reagáljon, és ez a reakció egyébként, mondom, nem most kezdődött, tanár úrral teljesen egyetértve.

Visszatérve még egy pillanatra a katonai kérdésekre. Az amerikaiak alapvetően arra készültek évtizedeken át, hogy két nagy konfliktust is le tudjanak menedzselni. Ez teljes képtelenség ma, hogy Kínával és Oroszországgal szemben egyszerre az Egyesült Államok fel tudjon lépni. Mi következik ebből?

Az egypólusú világ, mert tényleg volt egy ideig egypólusú világ, ami szerintem nagyjából 2007 és 2009 között véget ért, és ekkor kezdődött a váltás. Tehát mondom, amit ma látunk, az egy rendkívül nagy stilisztikai különbség, de az Obama-adminisztráció előtt ez a váltás megkezdődött, egész egyszerűen azért, mert felismerték a valóságot. És mi látszik? Szerintem Európában fájdalmas szembenézni ezzel, szerintem nagyon sokan még mindig egy buborékban vannak, és nem néztek vele szembe: Európa hármaská ebben a történetben. Az egyes Távol-Kelet, Kína, a kettes a Közel-Kelet és a harmadik ebben Európa, és ezt a második Trump-adminisztráció sokkal keményebben egyértelművé teszi, mint a korábbiak. Tehát Bidenék udvariasabbak voltak, többé-kevésbé. Victoria Nuland, mondjuk, még az Obama-adminisztrációban volt, az a '14-es híres, de így beszélnek egyébként az európaiakról, tehát ne legyünk meglepődve azon, ami kiszivárgott, ezek a Signal-üzenetek; J. D. Vance: „Nem szeretem, hogy Európát megint nekünk kell kihúzni a bajból.” Hegseth: „Európa potyautas.” Ez az alap amerikai beszéd évtizedek óta, most itt látjuk magunk előtt. Meg ugye Nuland se belemondta a tévébe, hanem valószínűleg az oroszok lehallgatták azt a híres telefonbeszélgetést, de ez az általános amerikai kép Európáról, és nem most, hanem 20-30 éve, vagy lehet, hogy már az első világháború óta, de az első világháború előtt azért az amerikaiak nem voltak legelöl, '45 óta legelöl vannak, még ma is sok tekintetben, katonai tekintetben legelöl vannak, ha gazdasági tekintetben már nem is.

És akkor itt van ugye a Vörös-tenger - mit tudunk mi a Vörös-tengerre kiküldeni? Nem mi, magyarok, mert már egy ideje a tengeri kérdésekben kevésbé vagyunk érdekeltek, de mit tud kiküldeni Európa? Repülőgép-hordozók terén hol állunk? Power projection, a hatalom kiterjesztése terén hogy állunk? Nagyon szép hadihajók vannak, egy-egy darab mindenhol. Tehát ez így nem megy. Egyébként ha valahova telepítenünk kell valamit, akkor három kell belőle, mindenhol ez a hármas szabály van, nemcsak a szárazföldnél, hanem azért alapvetően a haditengerészeti egységeknél is. Nincs. Tehát ez egy olyan probléma, amivel már nagyon régen szembe kellett volna néznünk, hogy ők úgy érzik, hogy Európa nem teszi be azt, amit egyébként a PPT-ben, mert nominálisan nem, de PPT-ben vagy purchasing power parityben, tehát vásárlóerő-paritásban nagyjából ugyanannyi az európai GDP, tehát nem teszi ezt bele Európa, és ez igaz. Tehát ez egyszerűen nem vitatható.

És mi következik ebből? Abszolút egyetértve tanár úrral és államtitkár úrral, én azt gondolom, hogy az Európai Uniónak még annyi helye se lesz az asztalnál, mint eddig volt. Egyszerűen strukturális okokból amennyit berak az ember, annyit kap vissza. Én Daytonra utalnék, amit az amerikaiak tárgyalnak le, és akkor utána az európai vezetők felállhattak és mosolyoghattak az asztal mögött, ahol meg ott volt, ugye, Slobodan Milošević. Ennyit arról, hogy nem állunk szóba véreskezű diktátorokkal; Slobodan Milošević ott ült az asztalnál, Alija Izetbegović és Franjo Tuđman aláírt, ott álltak az európai vezetők, és mosolyogtak. Körülbelül - enyhe túlzással - nagyjából ennyi volt a szerepük.

Egyébként csak egy dologra hívnám fel a figyelmet: most az amerikaiak egy hétre leállították a hírszerzési támogatást; 1995-ben, a Clinton-adminisztráció alatt, amikor Banja Luka felé törtek előre a horvát-bosnyák csapatok, és ez már nem tetszett az amerikaiaknak, leállították a hírszerzési támogatást. Tehát a sajtó szintjén lehet, hogy vannak új dolgok, de ha 30 évre visszanézünk, ezek már megtörténtek amerikai részről, legfeljebb nem keltettek ekkora hullámokat, mint most.

Tehát egyetértek azzal, hogy a NATO-ból nem fog kivonulni az Egyesült Államok. Donald Trump mond valamit, ez nagyon nagyrészt befele megy, hogy „gyerekek, fizessetek”, kifele is, de befele is, hogy a republikánus törzsszavazók azt mondassák, hogy na végre, van valaki, aki kifizetteti azt, amit eddig adtunk ingyen az európaiaknak. Tehát nem fog az Egyesült Államok szerintem a NATO-ból kihátrálni a következő négy évben, nincs ilyen amerikai érdek ugyanis, és Ukrajna mögül se hátrál ki teljesen. De ez egy szürke történet, a teljes meg a nem teljes közt azért egy elég nagy spektrum van. Szinte biztos vagyok benne, hogy kompromisszumra fogják kényszeríteni, ha kell, Ukrajnát, tehát nem lesz az, ami eddig volt. Egyébként nem nyíltan óriási viták voltak Ukrajna és az USA közt a Biden-adminisztráció alatt is, csak nem jöttek ki ezek a viták. Tehát itt megint az van, hogy egyrészt most sokkal több minden kiszivárog valamiért, mint korábban, ez is biztos csak a véletlenek sorozata, de mondom, megvoltak ezek a nagyon-nagyon komoly konfliktusok Kijev és Washington között. Tehát, mondjuk, az a képzet is téves, hogy Kijev bármikor is Washingtonnak az úgymond proxyja lett volna, hogy azt csinálják, amit Washingtonban mondanak; nem csinálták azt. Előfordult többször, hogy az udvarias dolgokat nem értette meg Zelenskij, mert azt mondták, hogy „el fogunk gondolkodni az ukrán javaslaton”, nyilván diplomata nyelven ez azt jelenti, hogy nem gondolkodunk el az ukrán javaslaton, de Zelenskij úgy jött ki, hogy ez milyen jó, mert az amerikaiak el fognak gondolkodni rajta. Most ilyen tévedéseknek nem áll fenn a lehetősége, mert Donald Trump és J. D. Vance nem azt fogja mondani, hogy „elgondolkodunk”, hanem azt, hogy „nem”. Lehet persze, hogy ez nem udvarias, meg nem szép ilyen jeleneteket látni, de ez van.

Kanada: egyetértek tanár úrral, szerintem ez itt személyes sérelem is. Tehát nyilván Donald Trump nem egy olyan vezető, aki a személyest el tudja engedni. Vannak amerikai igények is, olyanok is akár, mint víz, kereskedelmi kérdések, ásványkincsek, illetve Kanada uralja az Északi-sarknak egy jelentős részét. De azt, hogy 51. állam lenne Kanadából, egy rendkívül alacsony valószínűségű forgatókönyvnek gondolom.

Oroszország: na, ez tényleg nagy váltás, mert itt egy kiegyezési kísérletet látunk. Én ezt nagyon fontosnak tartom, hogy Ukrajna ennek az adminisztrációnak nem „az ügy”. Nagyon sokaknak, főleg Európában, ez „az ügy”, az egyetlen szinte, ami a színes szélesvásznat betölti. Az amerikai vásznon ez most egy mellékszál, egy ügy a sok ügy közül. Egyértelmű, hogy próbálkoznak majd helyreállítani a viszonyt az oroszokkal gazdaságilag, politikailag; a szankciós politikában szerintem tudnak engedményeket tenni. Mi ennek az oka? Szerintem nem valami nagy szimpátia Trump és Vlagyimir Putyin között, hanem két fő érv is van. Az egyik Teherán, ami szerintem egyértelműen a fő célpontok között van, Irán, és ha az oroszokat kihúzzák az irániak mögül, az Iránt jelentősen gyengíti, a másik meg az orosz-kínai viszonyt a megzavarása. Ebben szkeptikus vagyok, hogy ezt meg tudják-e zavarni. Egész egyszerűen nem tudnak annyit adni az oroszoknak, meg ugye négy évig tart egy adminisztráció; ha az oroszok szakítanak a kínaiakkal, és négy év múlva van egy új elnök? Tehát ezt nem látom, de gyengíthető ez az orosz-kínai együttműködés, ami van, és amit egyébként sok tekintetben a saját politikáinknak köszönhetünk mi, nyugatiak. Tehát ez egy geopolitikai örület egyébként, amit az elmúlt 20-30 évben ezen a téren csináltunk.

És akkor jön Kína, ami egyértelműen az első számú ellenfél már Obama óta, de itt is főleg gazdasági a hangsúly. Egyrészt azért, mert nagyon erős kételyek vannak az Egyesült Államokon belül, hogy Tajvan védhető-e, mert az új technológiák nem hagyományos amerikai flottamegjelenéseknek az elősegítői. Tehát ha megnézzük, hogy mit műveltek az ukrán drónok, amik persze részben brit drónok voltak, meg amerikai hírszerzés, azért látjuk, hogy kicsit bonyolultabb ez a háború, az orosz flottával a Fekete-tengeren, azt képzeljük el, mondjuk, Tajvan környékén képzeljük ezt el, és hogy Kína mit tud legyártani, mert biztos, hogy ezt figyelik, hogy mi történt a Fekete-tengeren. Ha valamit figyelnek a kínaiak szerintem ebben a háborúban, a fekete-tengeri részét figyelik.

Még azt tenném hozzá, hogy Kína nem két éve, öt éve, hanem évtizedek óta aszimmetrikus háborúra készül az amerikai flottával, tengeri aknáktól kezdve hajó elleni rakétákig a legnagyobb állománnyal rendelkezik a világon. Tajvan - bocsánat, nem akarok sokat beszélni, csak értsük meg - egy 23 milliós sziget, egy Dunántúlnál kisebb sziget, nagy része hegy, az, mondjuk, jól védhető, de meddig tart ki Tajvan egyébként egy blokádnál? Nagyjából az üzemanyag és a gáz két hónap - kettő! -; a kerozin a vadászpilótáknak meg az üzemanyag a tajvani hajókba maximum fél év, akkor, ha nem semmisítik meg a kínaiak a készleteket; és az élelem, amivel nem lehet mit kezdeni, valahol egy és két év között van, ugyanis Tajvan nem önellátó szinte semmiből, a chipekt meg nem lehet megenni. Tehát ezek a dolgok azok, amiket nem veszünk sokszor figyelembe, szerintem ezt figyelembe kell venni, az amerikaiak ezt pontosan tudják, ezért Tajvannal is egyensúlyoznak, igyekeznek minél több mindent kihozni Tajvanról.

Ugye, ez is a Biden-adminisztráció, tehát nem Trump kezdte el; a nevadai chipgyárak kapcsán Biden alatt lett a megállapodás, és a texasi kapcsán is szerintem a tárgyalások elkezdődtek. Igaz, hogy ezek nem a legmodernebb chipek, tehát azt Tajvan még egyelőre megtartja magának, de szerintem az is előbb-utóbb az USA-ba fog kerülni. Tehát ez egy ennyire egyszerű játék: ha nem tudok tartani egy pozíciót, akkor előbb-utóbb érdemes belőle kivonulni. És ez nem érzelmi kérdés, meg nem

„demokrácia Tajvan vagy nem demokrácia” kérdése, hanem egyszerűen geopolitikai realitás meg katonai realitás.

Tehát amit látunk, az a sokkal nyíltabb képviselője az amerikai érdekeknek. De azt hangsúlyoznám, hogy két hónap telt el az adminisztrációból, tehát még finomodhatnak, mondjuk, a stílusban, bár nyilván Donald Trump nem hiszem, hogy sokat fog finomkodni már így a nyolcvanadik életéve felé (*Derűtség.*) - meglátjuk. Én semmit nem látok ebben irracionálisnak, ami történt. Ez nem irracionális, megvan a maga racionalitása, és megvan legalább egy 15 éves gyökere. Csak stilisztikailag új, ráadásul még szerintem túl is reagálják sokan Európában. Mondjuk, a Grönland-kérdést nem lehet túlreagálni, az tényleg kemény, de sok minden mást túlreagálnak, ami egyébként nem jó az európai-amerikai kapcsolatrendszernek, hiszen az amerikai adminisztráció részéről - látjuk, hogy mi történt Kaja Kallással - minden megnyilvánulást figyelnek, és ennek meglesz az ellenválasza. Köszönöm szépen a figyelmet.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Nagyon örülünk, hogy itt van velünk Takács Szabolcs nagykövet úr. Esetleg pár szót hallhatnánk a kétoldalú vonatkozásokról. Megadom a szót nagykövet úrnak, hogyan látja ő ezeket a kérdéseket.

Takács Szabolcs előadása

TAKÁCS SZABOLCS nagykövet (Washington): Köszönöm szépen, elnök úr, a meghívást mindenekelőtt. Én is tisztelettel köszöntöm a bizottság vezetőit, tagjait, minden jelenlevőt.

Azt gondolom, hogy az előttem szólók már nagyon sok mindent elmondtak, és eléggé átfogóan összefoglalták azt, hogy mi zajlik most a világban, a nemzetközi kapcsolatokban.

Nagyon röviden, mielőtt a bilaterális kapcsolatokra kitérnék, talán azt mondanám el, hogy mi hogyan láttuk, hogy mi történt az Egyesült Államokban valójában novemberben: nem a Republikánus Párt győzött, hanem a józan ész győzött az Egyesült Államokban. Az amerikaiak meggyőző többsége egy olyan politikai közösség mellett tette le a voksát, amely a józan ész logikáját követte, általában társadalompolitikai kérdésekben. Az amerikaiaknak elégük lett abból, hogy a gyerekeiket elvették tőlük, az iskolában arra bátorították őket, hogy nemváltoztató műtéteket hajtsanak végre, hogy biológiailag férfiak női sportolók között versenyezzenek. Tehát egész egyszerűen az amerikai középosztálybeli, alsó-felső középosztálybeli családok, de akár még az amerikai társadalom alacsonyabb rétegei is a józan ész logikája mellett döntöttek, beleértve az urbánus, nagyvárosi, hagyományosan egyébként nem konzervatív szavazó amerikaiakat is. Tehát így a végeredmény egy rendkívül meggyőző politikai fölény lett. Azon túl, hogy az amerikai kormány nyilván a Fehér Házon, illetve a minisztériumokon keresztül kontrollálja mind a belpolitikai, mind a külpolitikai kérdéseket, a Kongresszus mindkét házában többségben vannak pillanatnyilag a konzervatívok, legalább két évig, a következő időközi választásokig, illetve a legfelsőbb bíróságban is olyan bírák vannak többségben, akiket konzervatív politikusok neveztek ki élethossziglan. Tehát van egy olyan helyzet, hogy gyakorlatilag bármit meg tudnak tenni.

A Donald Trumpgal kapcsolatos aggályok, amit megfogalmaztak egyrészt az USA-ban a hagyományos politikai elithez tartozó szereplők mind a két oldalon, tehát a Republikánus Párton belüli hagyományos, nem trumpista politikusok, a demokraták, illetve Európában, a világon mindenhol a hozzájuk ideológiailag közel álló szereplők, az az volt, hogy óriási veszélyt jelent a világra, hogy egy teljesen irracionális, atipikus ember kerül majd ismét a Fehér Házba, aki majd a világot teljesen fel fogja forgatni. Ez

így zajlik egyébként, ez történik, és ahogy a professzor úr is mondta, a XX. század ideológiák által determinált korszakának vége van, és egy pragmatikus, egyébként a józan ész és az államok szuverén döntési jogkörére helyezkedő politikai kultúrát vezetett be. Tehát ki lehet jelenteni, hogy a globalista-liberális világrendnek vége van, és most a szuverenista-patrióta világrend jön el, és azoknak a szereplőknek lesz majd mozgástere a világban, akik ezzel tudnak azonosulni, és gyakorlatilag mindaz, amit hallhattunk a korábbi hozzászólásokban, mind ezt demonstrálja.

Az Egyesült Államokban is megkezdődött azoknak a kampányígéreteknak a végrehajtása, amelyeket egyébként tudatosan és eléggé transzparensszerűen kommunikáltak. Rendkívüli gyorsasággal kezdik megszüntetni a nem transzparensszerű, nem hatékony mélyállamot. A különböző minisztériumokban is komoly átvilágítások vannak; megnézik, hogy ami ott zajlik szabályozási szinten, policy szinten, az mennyiben szolgálja az amerikaiak gazdasági és társadalmi érdekeit. Megkezdődött az illegálisan az Egyesült Államokban tartózkodó személyek erőszakos deportálása, ahol egyébként, amennyire lehet, nyilván figyelembe veszik az emberi jogokat, hiszen azért mégiscsak egy modern, demokratikus államról van szó, de ez nem jelenti azt, hogy nem fogják végrehajtani az utolsó percig azt, amit ígértek. Donald Trump az a politikus, aki, úgy tűnik, betartja a kampányígéreteit; ehhez nem nagyon szoktak hozzá a világon az emberek, de itt most ez zajlik.

A külpolitikai törekvéseiben, beleértve a kereskedelempolitikai, gazdaságpolitikai lépéseket, azt a racionalitást szolgálja, hogy az Egyesült Államoknak ki kell egyenlíteni az egyensúlytalanságokat a világban, és ez gyakorlatilag veszélyt jelent mindenkire. Azt gondolom, hogy nekünk, európaiaknak ahelyett, hogy azon siráncozunk, hogy milyen szörnyű időszak jön majd az elkövetkező időszakban a transzatlanti kapcsolatokban, végre nem egy ilyen globalista, egyébként az európai tagállamoknak és a tagállamokban élő embereknek az érdekeitől teljesen idegen politikát kellene követnünk, hanem az Európai Uniónak is végre definiálnia kellene saját érdekeit, beleértve akár a NATO-szövetséges európai tagállamok hozzáállását is a NATO-hoz mint szervezethez, illetve a NATO vezetőinek az elvárásához.

Mindaz, amit elmondtam, nyilvánvalóan nekünk, magyaroknak egy olyan időszakot jelent majd, amely egyrészt egy nagyon nagy lehetőséget nyit meg, hogy a világ vezető politikai és gazdasági hatalmával olyan megállapodásokat tudjunk kötni, amely Magyarország számára előnyös. Ugyanakkor az Európai Unió tagállamként mi is bele fogunk esni olyan helyzetekbe, amikor az amerikaiak döntései károsak lesznek Magyarország számára; itt elsősorban a vámtarifák rendszerére gondolok. De mindenekelőtt egy racionális megközelítés kellene, egy olyan pozíciót kellene felvennünk Európában, amely megpróbálja az amerikaiak szempontjából is megérteni mindazt, ami zajlik. Trump elsősorban nem is Kínával, hanem a két szomszédjával, Mexikóval, illetve Kanadával szemben, valamint az Európai Unióval szemben lengette be a vámtarifák bevezetését. Ez néhány napon belül meg is fog történni, minden bizonnyal április 2-án bevezetnek egy általános, minden szektorra kiterjedő védővámrendszert.

Zajlanak tárgyalások az Európai Bizottság részéről. Az illetékes uniós biztos a napokban is Washingtonban tárgyalt, viszonylag kevés eredménnyel. Az európaiak még nem jutottak el oda, hogy megpróbáljanak egy olyan javaslatot letenni az amerikaiaknak az asztalára, amely számukra is legalábbis egy jó tárgyalási alap lenne. Ha egy szektort emelek ki példaként, amely számunkra kiemelten fontos, az az autópálya. Az Európai Unió 10 százalékos vámot vet ki az amerikai gépjárművekre, ezzel szemben az amerikai elnök 2,5 százalékot. Tehát ahelyett, hogy mi is levinnénk 2,5 százalékra, egyelőre tartjuk ezt a merev pozíciót, és várjuk, hogy majd valami csoda

történjen. Nem gondolom, hogy egy globális és totális vámháború lehet ebből, de mindenesetre elindult egy ilyen lökdösődés.

Az látszik, hogy Mexikóval és Kanadával szemben, ahol valóban vannak egyensúlytalanságok a külkereskedelemben, ott vannak politikai, ideológiai kérdések is, mindenekelőtt a kábítószer-kereskedelem, a kábítószer-fogyasztás támogatása, ami mögött a kínaiakat feltételezik; a fentanilproblémát a kínaiaknak jelezték már számos alkalommal, a korábbi demokrata kormány is. Tehát Kínával, Mexikóval, Kanadával szemben vannak ilyen feltételek. Ha úgy látják, hogy a kanadai meg a mexikói hatóságok teljesítenek, akkor ezeket a vámokat kicsit vissza tudják csavarni.

A trumpi politika valójában nem kell hogy meglepetést okozzon. Egyrészt már volt négy évig elnök, mindenki ismerte a karakterét; üzleti háttérrel rendelkezik, és a külpolitikában is valójában üzleti megállapodásokat, dealeket szeretne kötni. Ha valaki ezt a karaktert jól felismeri, akkor, azt gondolom, reális esélye van arra, hogy legalábbis tárgyaló pozícióba kerüljön az amerikai vezetéssel szemben.

A magyar-amerikai kapcsolatokban teljesen egyértelműen egy 180 fokos fordulat állt be. Január 20-át követően megszűnt a korábban ideológiailag determinált, politikai aktivista, tudatosan mérgező és káros hozzáállás. Az előző amerikai kormánnyal valójában négy éven keresztül egy defenzívában voltunk politikai értelemben, és valójában a magas szintű tárgyalások szorgalmazásának sem volt sok értelme, hiszen ideológiailag olyan távol voltunk egymástól, hogy a tárgyalásoknak maximum az lehetett volna az eredménye, hogy abban állapodunk meg, hogy nem értünk egyet semmiben. Ezt mi megspóroltuk, helyette az előző négy évet arra fordítottuk, hogy megszólítottuk Amerikának azt a részét, amelyről tudtuk, hogy ott van, létezik, nemcsak társadalmi szinten, hanem politikai szinten is, és felépítettük a kapcsolatokat az amerikai politikai elitnek azzal a szárnyával, amely most átvette a totális hatalmat azokban az államokban, ahol kormányzói szinten, miniszteri szinten, szenátori, kongresszusi képviselők szintjén működtek.

Úgyhogy most azt el tudom mondani, hogy a jelenlegi amerikai alelnök évek óta tudatosan építette a kapcsolatot Magyarországgal, illetve Magyarország vele, ugyanez igaz az Egyesült Államok elnökének a nemzetbiztonsági főtanácsadójára, aki 2021 óta a Magyar-Amerikai Baráti Tagozatnak a tagja volt. A Külügyi Bizottság jelenlegi elnöke volt az, aki 2021 decemberében találkozott vele először, és azt követően volt egy ilyen tudatos kapcsolatépítés, de ez igaz az amerikai kormány számos tagjára. Tehát elmondhatjuk, ami történelmileg azért nem volt mindig jellemző, hogy az amerikai politikai elit legfelsőbb szintje nemcsak hogy ismeri Magyarországot, hanem még szereti is Magyarországot, és mindaz a politika, amit konzekvensen az európai uniós viták során viszünk - legyen szó a szuverenitásvédelemről, beleértve a határvédelmet, a migrációellenes politikát, különböző társadalompolitikai kérdéseket, beleértve a családpolitikának a támogatását -, a józan észnek a politikája az Egyesült Államokban nemcsak hogy ismert, hanem egy nagyon komolyan elismert magyar politika.

Tehát nem véletlen, hogy az amerikai választási kampányban Trump egyedül és kizárólag a magyar miniszterelnökkel példálózott 113 alkalommal - azért tudom, mert nekem kellett megszámolnom, úgyhogy egészen pontosan tudom, hogy hány alkalommal utalt a miniszterelnökre. És nyilvánvalóan ez a személyes kötődés, ez a személyes barátság Magyarországot az egyébként logikusan minket megillető politikai és adott esetben gazdasági pozíciónál is sokkal magasabb polcra tudja helyezni. De persze megvannak ennek a barátságnak a korlátai is, hiszen Magyarország akkora ország, amekkora, és ott helyezkedik el, ahol. Az is példázza azt, amit elmondtam, hogy míg az előző négy évben a magyar kormány egyetlenegy miniszterét fogadták miniszteri szinten - ez a mezőgazdasági miniszter volt -, addig az elmúlt két hónapban Magyarország külügyminisztere már találkozott az amerikai külügyminiszterrel, az

amerikai pénzügyminiszterrel, több alkalommal találkozott a nemzetbiztonsági főtanácsadóval, míg az európai partnereink részéről egyelőre a telefonszámokat keresik, és hogy esetleg oda is utaznak, mint ahogy láttuk, az Európai Bizottság külügyi főképviselője hiába volt Washingtonban, végül is nem nyitották ki neki az ajtót. Ez, azt gondolom, teljesen indikatív a tekintetben is, hogy az Európai Bizottságra meg a tagállamoktól teljesen elrugaszkodott és eltávolodott európai intézményrendszerre hogyan tekintenek.

Az előző négy évben az Európai Bizottság elnökének bejárása volt a Fehér Házba, hiszen azt a globalista elitet képviselte, amelyet a korábbi amerikai kormány is. Ennek az érának vége van, tehát valójában eljött az európai patriótáknak meg a globális patriótáknak az ideje. Az is látszik, hogy az európai patrióta politikusokat is fogadják magas szinten Washingtonban, ebben mi is igyekszünk segíteni, de ebből nem csináltunk soha titkot, hogy milyen politikai közösséghez tartozunk, és mit szeretnénk látni a Fehér Házban.

Mindez egyébként kivetődik a nemzetközi kapcsolatok szélesebb értelemben vett világára is. Az orosz-ukrán háborúról már sokat hallottunk. Én azt gondolom, hogy ott számunkra ugyancsak kedvező kérdés, hogy Donald Trump - ellentétben az elődjével - nem a háború, hanem a béke elnöke kíván lenni, és ebből kiindulva reális esély van arra, hogy a világon nemcsak az orosz-ukrán válság kapcsán, hanem mindenhol pont azt fogja demonstrálni, amit nagyon sokan várnak az Egyesült Államoktól, hogy a világban egy kiegyenlítő, egy megnyugtató szerepet tudjon betölteni, ne a konfrontációnak az országa legyen, és ez, azt gondolom, jó jel lehet, mondjuk, az amerikai-kínai jövőbeli viszonyt illetően is.

Nem feltétlenül gondolom azt, sőt inkább azt gondolom, hogy Kínával kapcsolatban nem egy konfrontatív, hanem inkább egy menedzselhető politikára törekednek. Az amerikai külügyminiszter is számos alkalommal nyilatkozott úgy, hogy ők megértik azt, hogy Kínának és Oroszországnak is vannak érdekei, ők csak azt várják el a másik két hatalomtól, hogy ők pedig azt értsék meg, hogy az Egyesült Államoknak is vannak érdekei. Ez a Panama-csatorna, a grönlandi kérdés, az egész amerikai kontinens kontrollálásának a kérdését jelenti, a Monroe-doktrína, és nagyon remélem, hogy megértik azt is, hogy Oroszországnak is van egy Monroe-doktrínája, azt úgy hívják, hogy Ukrajna, az pedig az orosz befolyási övezetnek a garantálása kell hogy legyen.

Az orosz-ukrán válság kapcsán, ami érdekes lehet, itt hallottunk arról is az államtitkár úrtól, hogy a tegnapi rijádi tárgyalások eredményeként már volt egy enyhülés: ez az orosz műtrágya és mezőgazdasági termékek kijuttatása a globális tengerekre. Ami nagyon fontos még, hogy az előző napokban látszik egy olyan rendezési kontúr is, hogy az ukránoknak a biztonsági garanciát majd az jelenti, ha az Egyesült Államoknak fenntartható gazdasági érdekei lesznek Ukrajnában, például az ukrán nukleáris erőműveknek az amerikai kézbe kerülése - ez fogja garantálni a biztonságot, hiszen az oroszok akkor már egy amerikai érdekekkel állnak ott szemben, és az nem érdekük, hogy konfrontálódjanak. Tehát lehet egy orosz-amerikai energetikai megállapodás is. Az ukránok viszont megkapják a legtöbbet, amit szerintem szeretnének: azt, hogy béke lesz az országban, és ennek az országnak, a társadalomnak még minimális esélye lesz arra, hogy a jövőben is legyen Ukrajna, és nem fognak a 17 éves ukrán fiatalok is ugyanúgy meghalni a frontokon, mint ahogy 700 ezer ukrán már meghalt az elmúlt két-három évben.

A közel-keleti térséggel kapcsolatban csak nagyon röviden annyit tennék hozzá, hogy ott is a béke elnökeként próbálják magukat pozicionálni. Ami rendkívül látványos, hogy az a Szaúd-Arábia játssza az egyik központi szerepet a stabilizációban - egyébként az ukrán-orosz válság kapcsán is, nem véletlenül Rijádban meg Dzsiddában zajlanak a

tárgyalások -, amelyet a Biden-adminisztráció teljesen elvakultan, ideológiailag elvakultan magától elidegenített. Megsértették a szaúdiakat 2020-ban az elhíresült Hasogdzsi-ügy kapcsán, tehát emberi jogokat vettek elő, egy királysággal szemben olyan hangnemet engedtek meg, amely a szaúdiakat arra készítette, hogy kivonuljanak az Egyesült Államokkal való, egyébként hagyományosan meglévő szoros kapcsolatrendszerből, majd hirtelen egy kínai moderációval létrejött egy szaúdi-iráni tárgyalás, és vége lett az Ábrahám-megállapodások pozitív folyamatának.

A demokraták, globalisták, liberálisok elvakult politikáját mutatja az is, hogy nem támogatták a közel-keleti térség utóbbi évtizedek egyetlen potenciális békét hozó folyamatát, az Ábrahám-megállapodások folyamatát, mert ezt a politikai terméket Donald Trumphoz kötötték. A következő állam Szaúd-Arábia kellett volna hogy legyen, erre most új esély mutatkozik. Az nagy kérdés, hogy az Aszad utáni Szíriában az amerikai segédlettel most hatalomra jutott dzsihadisták viszont majd azokat az elvárásokat tudják-e teljesíteni, amiket mindenki szeretne látni; számunkra szerintem ez kockázattal jár, az egész világ számára. Tehát Szíria azért hosszú távon nincs még, azt gondolom, olyan helyzetben, hogy ott megnyugodhatnánk.

Kínáról már beszéltem. Talán annyit Tajvanról, hogy valóban, ahogy Demkó Attila is mondta, az amerikai új gazdaságpolitikának a keretében ők próbálják átvinni a termelést az Egyesült Államokba, amerikai munkahelyeket akarnak létrehozni, azokat stabilizálni. Ennek Európa, hacsak nem tér magához, akkor kárvallottja lesz.

Tajvan kapcsán pedig teljes erővel zajlik az egész chipgyártás és a hozzá tartozó mikroklima áttelepítése az Egyesült Államokba, és ahogy ez lezajlott, akkor, azt gondolom, a tajvani kérdés is le fog kerülni a napirendről, valószínűleg úgy, hogy a kínaiak átvehetik a teljes uralmat Tajvan felett, mert nem lesz már amerikai érdek Tajvanon. Ez is hozzátartozik a nagyhatalmi racionalitás kérdésköréhez, ezt látni kell.

De azt gondolom, hogy nekünk most, az elkövetkező időszakban megnyílt egy olyan lehetőség, egy olyan olló nyílt meg, amely egy ideig nyitva lesz, és ebben a rendszerben kell nekünk a legtöbbet kihozni a magyar-amerikai kapcsolatokból. Ahogy itt a magyar kormány vezetői nyilatkoztak, én azt gondolom, hogy teljesen racionális és igaz, hogy nem Magyarország van itt elszigetelve a világban, hanem az Európai Unió. Magyarország a világ vezető fővárosaiban könnyen le tud ülni a tárgyalóasztalhoz, az Európai Unió képviselőinek erre pillanatnyilag nincs lehetősége; reméljük, hogy ezen az uniós vezetők is el fognak gondolkozni. Tehát nekünk szerintem most sokkal több teendőnk Európában lesz. Amerikában be kell söpörnünk azokat a lehetőségeket, amelyeket az utóbbi években tudatosan építettünk ki, melyet, hála istennek, a jelen is igazolt.

ELNÖK: Nagyon szépen köszönöm az előterjesztőknek az aktív jelenlétet és nagyon izgalmas felvetéseket.

Idáig már jelezte Brenner Koloman, Gurmai Zita és Juhász Hajnalka alelnök asszony a hozzászólási szándékát. Nekem is van, de meghallgatjuk a képviselőtársakat. Brenner Koloman alelnök úr!

Hozzászólások

DR. BRENNER KOLOMAN (Jobbik), a bizottság alelnöke: Köszönöm szépen a szót, tisztelt elnök úr. Én is nagyon szépen köszönöm az előadóink nagyon részletes és nagyon fontos tájékoztatását.

Én annak kapcsán szeretnék hozzászólni és majd két konkrét kérdést is feltenni, hogy teljesen egyetértve az előadókkal, én több nemzetközi fórumon is kifejtettem már, Európa Tanácsban, illetve tegnap Varsóban is az Európai Unió tagállamai külügyi és honvédelmi bizottságainak együttes ülésén, hogy történelmi perspektívából benne

vagyunk valóban a '45 utáni globális világrend második hullámú átrendeződésének a közepén. Demkó kollégával egyetértve, ez valószínűleg egybeesik így a 2008-as világgazdasági válsággal és az azt övező világpolitikai változásokkal. Azt látjuk, hogy az európai, főleg nyugat-európai politikai és médiaelit ezt nem nagyon tudta még lereagálni. Itt egy jelenetre ha szabad felhívnom a figyelmet, én ugye, német nemzetiségűként és anyanyelvűként, amikor J. D. Vance a müncheni biztonsági konferencián kifejtette a véleményét, mondjuk, a német belpolitikai helyzetről, azt láttam, hogy a német politikai elit, a klasszikus mainstream német politikai elit nem értette a világot. Szóval, ez egy nagy hátránya szerintem most a közös európai ügyünknek, hogy ez az átgondolása ennek a teljesen új szituációnak nem történt meg a megfelelő időben, és még most sem történik megfelelő gyorsasággal az én véleményem szerint. Pedig aztán Európa felélte a békejáradékot - ezt így hívjuk németül -, amit az amerikaiak pedig úgy élnek meg, ugye, ahogy kifejezték a kollégák, hogy ők finanszírozták a védelmi kiadásokat, Európa pedig jólétben élt. Ennek az időszaknak valóban vége van, és itt nekünk nagyon komoly változásokra kell készülnünk.

Azt szeretném mondani, hogy az, hogy Európának a védelmi potenciálját növelni kell, ez szerintem egy abszolút közös ügyünk. Én tegnap Varsóban is kifejtettem, hogy az én politikai közösségem ezt kezdettől fogva támogatta. Ugyanakkor a Jobbik felelős nemzeti pártként nem támogatja a közös hitelfelvételt; ezt egyébként a magyar Országgyűlésben a frakciónk szavazatával is kifejezte. Ezt azért fontos részemről hangsúlyozni, merthogy azt gondolom, hogy itt olyan, a magyar nemzet sorsában sorsdöntő időket élünk, ahol ilyen kérdésekben nagyon fontos a konszenzus.

Két gyors kérdés még elnök úr engedelmével. Az egyik, hogy ugye, hazánkban a főleg kínai, de más ázsiai, támogatással létrejövő akkumulátorgyárak helyzetét hogyan fogja befolyásolni az a vámpolitika, amit a Trump-adminisztráció most folytat. Ez szerintem egy olyan kérdés, amely hazánk gazdaságát és ezzel együtt a magyar polgárok jólétét is alapvetően érinti. Illetve szintén kérdezném, hogy ebben a körben - talán nagykövet úr említette -, valóban, ebben a jelenlegi politikai helyzetben a bilaterális kapcsolatok milyen konkrét, olyan különleges megállapodásokat, gazdasági befektetéseket, mit tesznek lehetővé, amelyek hazánk számára pozitív végkicsengéssel bírnak. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Gurmai Zita képviselő asszony!

DR. GURMAI ZITA (MSZP): Köszönöm szépen, elnök úr, és azt is köszönöm, hogy két ilyen nagyon kiváló tudományos kutató is itt van most velünk, akik, azt gondolom, nagyon világosan felvázolták azt a képet, amit kellett, és államtitkár úr meg nagykövet úr is elmondta, hogy mi az, ami tudható és várható.

Valóban, nem is tudom, melyikük mondta, hogy két hónap telt el Trump elnök úr hivatalba lépése óta, és hát nyilvánvaló, hogy sok mélyrehatónak látszó változás indult el a globális és természetesen a regionális területen is. Azt azonban nyilván nem tudjuk még pontosan megállapítani, hogy ezek tartósan érvényesülnek-e és folytatódnak-e, ehhez még több időre van szükség; azt gondolom, hogy ebben egyet gondolunk. És az is nyilvánvaló, hogy az eddig történetekre adott válaszok, reakciók kapcsán el kell telnie egy időnek, hogy ebben bármit is tudjunk mondani.

Ugye, az is biztos, hogy az eltelt valamivel több mint 60 napban a globális világrend picit zűrzavarossá vált, mondhatnám, egy világrendetlenség irányába. Ezt mondom azért, mert együtt voltam Dánia miniszterelnök asszonyával, aki a telefonbeszélgetése kapcsán az elnök úrral, aminek a hangvétele is, hát, finoman fogalmazva, megkérdőjelezhető, csak annyit mondott - ugye, Grönlandról van szó -, hogy az elnök úr nem viccel. Na, azt gondolom, hogy ebben szerintem minden benne

van. No, de nyilvánvaló, én magam úgy értékelem, hogy hát, egy pöttyet a feje tetejére állította az elmúlt évtizedek globális biztonsági és kereskedelmi struktúráját.

Demkó Attila nagyon világosan elmondta, hogy honnan indultunk és hova jöttünk. Nekem egy dolog hiányzott, hogy ebben a rendben beszélt Európáról, Kínáról, még Magyarországról is - hát igen, ilyenkor ez a méret, valóban, ez a 0,42 százalék nem túl bizakodásra okot adó, de hát ahhoz képest, hogy ez egy tízmilliós ország, persze -, de Oroszországról nem mondott számokat. És én azt gondolom, hogy ebben az egész kitekintésben - hát miről szól ez az egész? - itt azért Oroszország pozicionálása is fontos, tehát ezt nem szabad kihagyni. Éppen arról beszéltek többen is, hogy Oroszország milyen helyzetben van, hogy most van esély arra, hogy tárgyalóasztalhoz kerülhessenek, de ahhoz viszont nagyjából képben kellene lenni, hogy hol volt Oroszország, és most hol van. Tehát megköszönöm, ha ez ügyben is kapok választ.

Nyilvánvaló, hogy az Egyesült Államok nélkülözhetetlen Európa szövetségeseiként, legjobb barátjaként, mert ugye, vadászgépek, gyalogos katonák, interkontinentális nukleáris rakéták formájában egyfajta védőernyőt tartott felettünk, ezt azért világosan tudnunk kell és el kell ismernünk. Nekem az a félelmem, hogy ezt a fajta garanciát szüntetnék most meg, és ez a transzatlanti kapcsolatok, a szövetség brutális törése lenne, gondolom én.

És hát nyilvánvaló, arról nagyon pontosan beszéltek, hogy az USA visszavonulása a multilaterális rendszerekből - ugye, szó volt a WHO-ról, a párizsi klímaegyezményről -, ez gyorsíthatja a többpólusú, mondhatni, post-Western rendszer kialakulását. Itt meg kell említeni nyilván Kínát, de én azért megemlíteném Indiát is - mert India jelenleg a legnagyobb, közel akkora népességgel rendelkezik, mint Kína -, Oroszországot; és nem beszéltünk Törökországról. Egyébként a törökországi adatok is izgalmasak lennének, már csak azért is, mert azért ebben a NATO-szövetségben Törökországnak szerintem meglehetősen határozott helye van. Tehát nyilván ezek az országok próbálják meghatározni a szabályokat a regionális befolyási övezetekben, Európa és benne nyilván Magyarország is, fogalmazhatok úgy, a globális Nyugatnak nevezett egység, a közösség szerintem a század legsúlyosabb kihívásaival szembe, és egyelőre most számos kérdés fölmerül, de inkább kérdés, mint válasz, a békés megoldásokat eredményező kezelési módokról. Nyilvánvaló, én értettem pontosan, amit államtitkár úr mondott, ugye arra utalt, bár ezt nem említette, hogy Magyarország uniós elnöksége alatt történtek ezek a látogatások, és ezt fontos tudni, jelezte, hogy erről azért egy világos tájékoztatást adott a miniszterelnök úr.

És akkor most szeretném a kérdéseket megfogalmazni azon túl, hogy én már két kérdést feltettem, hogy Törökország, Oroszország hol van. Tehát nyilvánvaló, hogy ami számomra érdekes lehet... *(Az elnök közbeszólására:)* Igen, most én is hadd bontakozzak már ki négy férfi után, négy kiváló férfi után. A Szilícium-völgy nagy technológiai vállalatai - ezeket nem kell felsorolnom - jelentős politikai és stratégiai szereplői voltak az amerikai politikának, és nyilván a globális politikára is hatással voltak. Nyilván ezek a cégek mozdítják elő az innovációt, hatalmuknak komoly szabályozási, etikai és politikai következményei vannak. Az világos, hogy 2020-ban többségében ezek a Demokrata Pártot támogatták, tavaly nyilvánvalóan váltottak, és az elnöki beiktatáson lehetett látni a vezetők demonstratív részvételét. Ha ennek esetleg a háttéréről vagy a magyarázatáról van valami ötletük, azt megköszönöm.

Még egy konkrét kérdés: ha valaki még egy kicsit megbizgatta itt a kedélyeket, az maga Elon Musk mint special government employee. Kívülről úgy tűnik, mintha egy előkészített forgatókönyv szerint tenné Musk mindazt, amit tesz ebben a minőségében. Esetleg lehet-e erről bármit tudni, hogy a többi érintett vállalati vezér támogatja-e őt ebben? Mert ugye ez is egy kérdés, amiről az előbb beszéltem, hogy ő az innovációban egy meglehetősen ismert, meghatározó figura volt, és most új szerepben látható.

Elnézést kérek, hogy hosszabban beszéltem, de azt gondolom, fontos, hogy a női hang is átüssön.

ELNÖK: Még egy nőnek megadom a szót. Juhász Hajnalka!

DR. JUHÁSZ HAJNALKA (KDNP), a bizottság alelnöke: Most már ezt is megtudtam, hogy nő vagyok. Nagyon szépen köszönöm professzor úrnak, Demkó Attilának, államtitkár úrnak és nagykövet úrnak a beszámolóját.

Mi tegnap érkeztünk haza Varsóból, ahol kül- és biztonságpolitikai találkozó volt. Az egyik olyan probléma, amit már többször láttunk, hogy amikor kül- és biztonságpolitikai találkozó van, akkor a külügyi és biztonságpolitikai főképviselője az Európai Uniónak nem képviselteti magát; most a helyettese volt itt. Ami különleges volt, hogy a feltett kérdésekre ő már az előre elkészített válaszokat olvasta fel. Tehát magyarul szólva arra, hogy hogyan gondolkodnak a tagállamok, igazából nem kíváncsi a Bizottság, ez nagyon érezhető volt.

A kérdésem az lenne, tekintettel arra, hogy a békepárti megnyilvánulást képviseltük, nincs a képviselőkben reálpolitika arra vonatkozóan, hogy a béke felé mennének, sokkal inkább, ahogy a lengyel elnökség kapcsán is láttuk, abszolúte ennek a háborúnak a folytatása van fókuszban. Különös tekintettel aggályosnak látom azt, hogy a lengyelek tegnap bejelentették, hogy létrehoztak egy kutatóintézetet, amelyben Ukrajna részére a NATO-gyakorlatokat kívánják átadni. Ennek hogyan látják szakértőink a veszélyét?

És ami nem hangzott el, de nagyon nagy probléma lehet a 27 tagállam összessége szempontjából, az a minősített többségnek a kérdésköre - ugye ez állandó téma. Az egyhangúság - meggyőződésünk - stratégiai fontosságú, különösen külpolitikai kérdésekben. Több képviselő felszólalt erre vonatkozóan, hogy ebben változtatni kell, és a minősített többség irányába kell egyértelműen elindulni. Ezt hogyan látja a professzor úr, szakértőink, Attila, ti hogyan látjátok ennek a problematikáját?

És még egy dolgot emelnék ide, hogy ez a fajta gondolkodás meghatározó lesz, ez a folytatása a háború kérdéskörének a dán és a ciprusi elnökség kapcsán, a felszólaló képviselők ezt az álláspontot képviselték. Ennek is lehetnek problémái, és amit politikusként látunk vagy látok, az az, hogy a Trump elleni gyűlölet felülírja a reálpolitikát. És azt gondolom, hogy ezt minden képviselőnek félre kellene tenni a 26 másik tagállamban, mert a felszólalások nagy része inkább személyeskedő volt, mint reális. Ennek milyen hatásai lehetnek? Mert azt gondolom, hogy ez abszolúte felülírta a kérdéskört.

Szeretnénk azt is megosztani, ami a tegnapi napon nagyon eklatánsan előjött, az a török-ciprusi és szerb-horvát személyeskedés a találkozókön, eddig ezt nem tapasztaltuk. Valóban ültünk ott, mint egy teniszmecsen, és most nem kifejezetten magyar fókuszú volt a feszültségnek a felbukkanása, hanem a személyes múltbéli érzékenységnek a megjelenése. Adott esetben ez milyen problémákat hozhat fel?

És akkor itt mindenki előtt a nagykövet úrnak szeretném megköszönni azt a csodálatos programot, amit a republikánus képviselőkkel számomra szervezett - mindig állók rendelkezésre ilyen tökéletes találkozókra. Köszönöm szépen, és várom a válaszukat.

ELNÖK: Tisztelt Bizottság! Kedves Vendégeink! Néhány megjegyzés. Egy fontos elméleti kérdés manapság, hogy káosz van Amerikában vagy pedig rend. És azt hiszem, hogy egyszerre van mind a kettő, tehát van káosz is, amit az üzleti életből hoz az amerikai elnök, és nem feltétlenül lehet tudni, hogy mi az egyes intézkedéseknek a

valódi célja, de azért eltelik egy kis idő, és akkor kiderül, hogy azért van rend is. Tehát egyfajta organized káosz, amivel lehetne jellemezni a jelenlegi amerikai politikát.

Az eredmények oldaláról azért, ahogy itt elhangzott, Panamánál már megszülettek az eredmények, a kezdeti görögtűzből valami kijött, Mexikó vonatkozásában szintén láthatjuk, hogy ott bizonyos konkrét eredmények már megszülettek, az európai védelmet és a védelmi tudatosságnak a kérdését is ide lehet sorolni. Tehát vannak területek, ahol a káoszról felszáll a füst, és látszik, hogy azért abban van valami logika.

Nem hangzott el, és fontos lenne látnunk azt, hogy a második legfontosabb kérdés: a közel-keleti, illetőleg a gázai célokat hogyan látják a vendégeink, merre fog ez menni? Az Ábrahám-egyezmények adott esetben újra előkerülhetnek-e? *(Dr. Gurmai Zita: Igen, ezt akartam kérdezni.)* Zitával és Zsigmond Barnával van nekünk egy Ábrahám-egyezmény parlamenti csoportunk, amelyik talán újra aktiválható lesz a közeljövőben. *(Dr. Gurmai Zita: Igen. Ez volt a harmadik kérdésem.)*

Az európai és a transzatlanti viszonytal kapcsolatban szeretném azt megfogalmazni, hogy valóban Európa biztonságpolitikai vonalon nagyon látványosan ébredszik, különösen Németországban van egy kopernikuszi fordulat, amely egybeesik a németországi új adminisztrációnak a létrejöttével, és az is érzékelhető, hogy van egyfajta európai alkalmazkodási szándék. Különösen a G7 jelenti azt a platformot, ahol érdemi egyeztetések és összhang megszületésének az esélyét láthatjuk. Ugyanakkor azon az ülésen, amiről most hazatértünk alelnök kollégáimmal, az látható, hogy az atlanti ideológiai szakadék elképesztően mély. Tehát olyan mélységű és olyan indulatokkal terhelt az atlanti viszony, ami teljesen megdöbbenő, és azt gondolom, hogy mindenkinek érdemes az európai, illetőleg a nemzetközi szervezeteknek az ez irányú ilyen felbuggyanásait nyomon követni.

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése egy ilyen alkalom lesz egyébként hamarosan, de maga az Európai Parlament is egy ilyen fórum, ahol ezt lehet érzékelni. És az a nagy kérdés - bár nem európai uniós szakértők ülnek itt közöttünk -, hogy van-e esélye annak, hogy az a fajta józan ész, ami Amerikában, úgy tűnik, hogy áttört, ennek milyen esélyei vannak Európában. Költőinek szánom a kérdést, de szeretném azért ezt leszögezni. *(Csöbör Katalin kimegy a teremből.)*

És ennek egyébként a legélesebb hegye szerintem is Grönland, mert Grönlandra van egyre inkább ez a fajta fölháborodás kifuttatva, hogy ez egy európai uniós terület, hiszen nem pusztán Dániának, hanem az Európai Uniónak a területe is. És akkor hogy vagyunk azzal kapcsolatban, hogy azt mi einstandoljuk, ugye, „így vagy úgy, de a miénk lesz” - hangzik el a kijelentés. Tehát erre talán még érdemes néhány szót vesztegetnünk, hogy hogyan fog ez a kérdés megnyugodni. A mai napon látogat J. D. Vance felesége - J. D. Vance felesége! - és a nemzetbiztonsági főtanácsadó Grönlandra úgy, hogy egyébként semmilyen hivatalos találkozójuk nincs, senki nem találkozik velük hivatalosan. Valószínűleg az amerikai bázist fogják felkeresni.

A háború. A háborúval kapcsolatban azt szeretném rögzíteni, hogy itt valóban egy nagyon izgalmas orosz-amerikai dinamikát tapasztalhatunk az elmúlt időszakban, és ennek megfelelően azok a korábbi adminisztráció részéről elhangzott kijelentések, hogy itt van agresszor és van áldozat - mint ami a magyar Országgyűlés határozataiban is tükröződik -, ezek az elmúlt időszakban mintha kivesztek volna az amerikai szótárból. De azt hiszem, hogy az a célkitűzés nem tűnt el az amerikaiak részéről, noha nagy hangsúly nincs rajta, hogy cél az, hogy Oroszország ne jelentsen újra fenyegetést a szomszédságára. Ebben az összefüggésben az, hogy Európa arra készül, hogy 2029-30-ra Oroszország újra támadni fog, és ezt deklarálja is, nagyon látványosan különbözik az amerikai megközelítéstől. Valóban nem egy egyszerű kérdés, hogy itt a crime of aggression, tehát az elmúlt három esztendőben az agresszió, nemzetközi

agresszió kérdését, amely az ENSZ betűjébe ütközik, milyen módon tudja a nemzetközi közösség az impunity, a büntetlenség kérdését és a büntethetőség kérdését meggyőzően kezelni.

Ukrajna vonatkozásában pedig én az egyik legkomolyabb problémának azt látom, hogy a nemzetközi közösség és Nyugat-Európa és Ukrajna között van egy olyan pszichózis, hogy feláldoznak bennünket, és azáltal, hogy belekényszeríti magát ebbe a pszichózisba Nyugat-Európa, illetőleg Ukrajna, egy nagyon súlyos hibrid kommunikációs csapdába lép bele, hiszen innentől nagyon nehéz lesz azt, amit egyébként győzelemként is feltüntethetne a nyugat-európai világ és Ukrajna is, nevezetesen, hogy megghiúsították azt, hogy az ukrán szuverenitást megszüntesse Oroszország a maga agressziójával, és megmentették az ukrán szuverenitásnak a 80 százalékát - ha most területi értelemben nézzük -, rendkívül nehéz lesz áthangolni a kommunikációt abból a helyzetből, amiben jelenleg van. Ugye, a magyar miniszterelnök szokott úgy fogalmazni, hogy Ukrajna marad az ütközőzóna, de azt gondolom, hogy nem ez a kérdés pusztán, hogy ütközőzóna marad-e továbbra is Ukrajna, hanem az a kérdés, hogy - ha már a churchilli analógiát szoktuk használni - milyen százalékban lesz orosz és milyen százalékban lesz amerikai. És azt gondolom, hogy ez egy nyitott kérdés, és ebben az, hogy 20 százalékban lesz orosz befolyási övezet, 50 százalékban vagy 80 százalékban lesz orosz befolyási övezet Ukrajna, az egy rendkívül fontos nyitott kérdés jelenleg. És az olyan szimbolikus dolgok vagy sikerek, mint például az elrabolt gyerekek visszaadása, nem lesz mellékes, és azt fontos dolognak tartom, hogy az elrabolt gyerekek kérdése egyébként nagyon hangsúlyosan jelenik meg az összes kiadott nyilatkozatban az elmúlt időszakban, és itt tízezerszámra szállítottak el az oroszok ukrán gyerekeket.

Ukrajna vonatkozásában még talán egy hasonlóan fontos kérdés lesz a felfegyverzés kérdése, tehát lesz-e a megállapodásnak olyan eleme, amely bármiféle korlátozást jelent az ukrán hadseregnek a nyugati kapcsolataira nézve, a NATO, illetőleg a nyugati országok mozgásterére az ukrán hadsereg vonatkozásában.

És ne feledjünk el egy fontos ügyet, ami talán nem mellékes a jövővel kapcsolatban, noha nem biztos, hogy hangsúlyosan fog az asztalra kerülni, de az oroszok azért valószínű, hogy nem fogják ezt másodlagosként kezelni: ezek a kisebbségvédelmi garanciák. Lesznek-e adott esetben olyan kisebbségvédelmi garanciák, mint amelyek a minszki megállapodásban; csak olyan lesz-e, mint amilyenek a minszki megállapodásban szerepeltek? És ugye, magyar szempontból azért az kulcsfontosságú kérdés, hogy ebben a helyzetben a kétoldalú párbeszéd az elkövetkezendő időszakban - ugye, Magyarországon választási kampány elé nézünk - milyen módon, milyen szélességben, milyen szinten lesz folytatható. Államtitkár úrnak arra a kijelentésére, hogy az újrakezdés esélyét látja a jelenlegi helyzetben a magyar-ukrán viszonylatban: a kétoldalú párbeszédnek milyen valódi esélye van, milyen intenzitású az a politikai szándék, hogy itt érdemi kétoldalú párbeszédet folytasson a jelen helyzetben Magyarország?

Egyetértek, hogy a háború kérdésében Kína nem megkerülhető, hiszen az ENSZ BT és az ENSZ szerepvállalása napirendre kerülhet könnyen. De én azért azt is hiszem, hogy ez a tajvani kérdéskör az elkövetkezendő időszakban még nagyon komoly kérdéseket fog majd fölvetni. Nem látom ezt olyan egyszerűen lezárhatónak, mint ahogy ez itt elhangzott.

De egy általános, nagyon izgalmas felvetés, és még a háborúból, illetőleg a transzatlanti viszonyból következik ez, hogy szemmel láthatóan van egy ilyen militarizációs hangulat ma Európában és a nyugati világban, hogy most akkor 5 százalék vagy 3 százalék vagy 4 százalék, és hogy ezt is, azt is, amazt is meg kell

teremteni, és hogy új katonai ipar, és rugalmassá teszi e tekintetben az Európai Unió a saját szabályozását.

De mintha kevesebb szó esne egyelőre arról, amit itt államtitkár úr felvetett, hogy mégiscsak, ha a diplomáciának megindul a háború után a felértékelődése, akkor azért csak el kellene gondolkodni azon, hogy milyen új biztonsági, európai, nemzetközi architektúrában gondolkodunk, és azt hiszem, az amerikai-orosz tárgyalásoknak ez mindenféleképpen egy nagyon fontos része. De Európa e tekintetben semmilyen jelzést még nem adott le, pedig itt vagyunk az EBESZ megalakulásának, a helsinki folyamat elindulásának a negyvenedik évfordulóján, amikor is visszagondolhatnánk arra, hogy a hidegháborúnak a végét nem a csillagháború eredményezte önmagában, nemcsak katonai megoldása volt, hanem kellett hozzá egy glasznoszty, kellett hozzá egy peresztrojka, kellett hozzá egy helsinki folyamat és egy fokozatosan olvadó nemzetközi diplomáciai légkör. De egyelőre a diplomatáknak és a diplomáciának a szerepe nem nagyon jelenik meg, a katonai szempontoké viszont, azt gondolom, nagyon is hangosan.

És ami Magyarország kétoldalú vonatkozásait illeti, én azt hiszem, hogy már mi most győztünk ezzel az amerikai fordulattal. Magyarországnak az atlanti kapcsolatait, Magyarország nemzetközi mozgásterének a kibővülése már most kézzelfogható, és amivel igazán föltenné az i-re a pontot az amerikai elnök, ha sikerülne a fegyverszünetet, illetőleg a békemegállapodást megteremteni. Ez, azt gondolom, már közvetlenül is Magyarországnak a mozgásterét látványosan tovább bővítené. Ugyanakkor azt hiszem, nagyon komoly kérdés Magyarország számára, hogy tudunk-e élni a lehetőséggel, tudunk-e élni a gazdasági lehetőséggel, tudunk-e élni a nagyon fontos nemzetpolitikai kérdésben a lehetőséggel, Kárpátaljának a kérdése, a fegyverszünet vonatkozásában, összhangban egyébként a kisebbségi akciótervvel, az orosz ez irányú törekvésekkel. Azt gondolom, nagyon fontos, hogy miként tudja a magyar diplomácia betáplálni az ezzel kapcsolatos javaslatait a kisebbségvédelmi szempontok tekintetében ebbe a folyamatba.

Azt hiszem, van egy nagyon fontos, szintén nemzetpolitikai leágazású ügy az asztalon, ez pedig a vízümpolitika. Tehát az, hogy az amerikai vízümpolitika az elmúlt időszakban szisztematikusan rombolta az alapvető magyar nemzetpolitikai érdekeket, ez az elkövetkezendő időszakban, azt hiszem, nagyon fontos, hogy kiemelt kérdésként és hangsúlyosan kerüljön az asztalra és a napirendünkre.

Ezek lettek volna a kérdéseink, illetőleg a meglátásaink. Van-e a bizottsági tagoknak további felvetése, kérdése? *(Nincs jelentkező.)* Amennyiben nincs, a vendégeinknek visszaadnám a szót. Államtitkár úr!

Válaszok, reflexiók

DR. SZTÁRAY PÉTER ANDRÁS államtitkár (Külgazdasági és Külügyminisztérium): Elnök úr, köszönöm szépen, és a képviselő asszonyok, urak hozzászólásait, illetve kérdését is köszönjük. Én nem reagálok mindenre, mert úgy látom, hogy eléggé elszaladt az idő, de egy-két megjegyzéssel kapcsolatban én is kommentálnék.

Az egyik a vámpolitika hatása a magyarországi akkumulátorgyárakra. Ezt most nehéz modellezni, mert azt láttuk eddig, hogy az amerikai adminisztráció kommunikált valamilyen tervezett vámemelést, utána elkezdtek tárgyalni, akkor felfüggesztették a végrehajtást, utána újratárgyaltuk, újra bevezették, tehát én azt gondolom, nagyon sok függ attól, hogy Európa milyen pozíciót tud ebben felvenni és milyen tárgyalások lesznek. Valóban pillanatnyilag úgy néz ki, hogy egy vámháború irányába megyünk, de egyáltalán nem biztos, hogy ez ilyen formában be is fog következni. Ehhez nyilván szükség van arra, hogy Európa racionálisan járjon el ebben a helyzetben, és egyéb

gazdasági területeken is rengeteg közös érdekünk van az Egyesült Államokkal. Az akkumulátorgyárak a német autóipart is táplálják, és a nyugati autóipart, erre szüksége van a világnak. Elon Musk gyárai jelentős részben Kínában termelnek, tehát egy nagyon bonyolult összefüggésrendszer az, amivel szemben állunk. Tehát modellezni nem tudom, hogy mire fog kifutni, nekünk az az érdekünk, hogy mindenképp elkerüljük a vámháborút, viszont az Európai Uniónak is ebben vannak közös érdekei, a tagállamoknak is vannak érdekei. Ezt úgy tudjuk megvalósítani, hogy ne mérgesedjen el a helyzet az Egyesült Államokkal, az a stratégiai szakadék, amiről többen is szóltak, ne mélyüljön tovább gazdasági okokból.

Az amerikai biztonsági garancia - Gurmai képviselő asszony vetette föl, hogy ez most meggyengült vagy nem - egyelőre szerintem nem gyengült meg. Inkább arról van szó, amire utaltunk is, hogy többet kell tennie Európának, és ha Európa többet fog tenni, akkor lesz egy jobb NATO, lesz egy ütőképesebb NATO, egy kiegyenlítettebb szövetség, és akkor az Egyesült Államok is lelkesebben fogja végrehajtani az amúgy meglévő nemzetközi jogi kötelezettségeit a washingtoni szerződés keretében. Tehát inkább az látható, hogy egy alkufolyamat indul el itt is, ezért olyan fontos a hágai csúcs...

DR. GURMAI ZITA (MSZP): Azért tettem fel ezt a kérdést, mert ugye világosan jelezte Trump, az előző adminisztrációban ezzel már foglalkozott, és ehhez képest lefűtözték, hogy szakszerű legyenek, és ugye pont a számokról is beszélt most államtitkár úr, hogy ehhez képest most még az egynegyede a 2 százalékot sem éri el. Tehát ezért is érdekes ez, hogy most mennyiben veszi komolyabban. Bocsánat, ezt szerettem volna...

DR. SZTÁRAY PÉTER ANDRÁS államtitkár (Külgazdasági és Külügyminisztérium): Szerintem van egy idézőjelben ijedtség Európában; nagyon sok kormány egyébként elkezdett ígéreteket tenni, hogy milyen ütemben, mennyi idő alatt fogja milyen szintre fölemelni. Egyes országok már jóval túlteljesítik, elsősorban a keleti front országai, és mindenki elkezdett ígéretet, azok is, akik korábban ezt nem tették meg. Tehát a tendencia mégis az, hogy ez a politika szerintem működni fog, és az európaiaknak a hozzájárulása arányaiban növekedni fog a jövőben. A kérdés az, hogy ennek a konkrétumaiban hogyan lehet megállapodni.

Törökország szerepe valóban nagyon releváns. Az elmúlt három évben a konfliktus alatt láttuk azt, hogy a törökök képesek voltak mindkét háborúzó féllel tárgyalni, el tudtak érni tűzcsere-megállapodásokat, nagyon fontos szerepük van fekete-tengeri ellenőrző hatalomként, tehát biztos, hogy valamilyen módon Törökország részese lesz egy leendő megállapodásnak, már csak a Boszporusz miatt is. Úgyhogy azt gondolom, hogy valóban érdemes figyelni rájuk. És jó az a szerep, amit játszottak ebben a konfliktusban, hiszen tudtak olyan megállapodásokat elérni, amelyek az ő közvetítésük nélkül nem valósulhattak volna meg.

Juhász Hajnalka képviselő asszony vetette fel az európai stratégiát, amiről beszéltünk, de valóban egy nagyon veszélyes irány az, ha folytatja az Európai Unió többsége ugyanazt a politikát, amit eddig vallott. Tehát most, hogy az amerikai támogatás Ukrajnával kapcsolatban árnyalódott, egy pillanatig meg is szűnt egyébként, ezt láthattuk, ez megváltoztatta Ukrajna hozzáállását is a békefolyamathoz, mert eddig elzárkóztak. És ha nem változtatunk ezen a takaréklángon való katonai támogatáson úgy, hogy nincs végső céltételezés, hogy hova akarunk eljutni, akkor ezzel, ahogy mondtam, tovább fogjuk gyengíteni a transzatlanti kapcsolatrendszeret. Tehát ez egy nagyon káros folyamat. És mivel megemlítette a minőségi többségi döntéshozatalt is, ez egy újabb fontos összefüggés.

Tehát a magyar álláspont - talán Szlovákiáé volt hasonló még az Európai Unión belül - egyedül maradt azzal, hogy ne így folytassuk, hanem keressük meg azokat az eszközöket, amelyekkel a békéhez tudunk jobban hozzájárulni. Ha ebből azt a következtetést szűrjük le, hogy rossz az egyhangúság, mert akkor leszünk erősebbek, és gyorsabban tudunk majd döntéseket hozni, ha kiterjesztjük a minősített többségi döntéshozatalt, ez egy végtelenül téves következtetés, mert pontosan ez fogja gyengíteni az Európai Uniót, hiszen lesznek országok, amelyeknek az álláspontját nem vesszük figyelembe. Tehát ez egy nagyon rossz út. A NATO-ban is egyhangúság van, mégis amikor sok vita után eljutunk egy döntéshez, akkor az egy erős döntés, és a végrehajtása is erős lesz. Ha az EU-ban elmegyünk a QMV, a minősített többségi döntéshozatal felé, nem erősíteni fogjuk az Uniót, hanem gyengíteni. De mégis a legtöbb ország abban gondolkodik, hogy az EU-nak ilyen irányba kell mennie a reformok során, mert akkor lesz majd jobb az Unió. Mi azt gondoljuk, hogy ez pont fordítva van, tehát ez egy téves irány.

Az, amit a lengyelek javasoltak, ha ezt nemzeti alapon akarják megvalósítani, ez szívük joga, tehát bármilyen kezdeményezésük lehet. Ha a „hajlandók koalíciója” alapján akarják megvalósítani, szintén átadhatnak tapasztalatokat bármilyen formában Ukrajnának. Ha ezt NATO-keretben akarják csinálni, akkor az egy minőségileg más helyzet, mert akkor már meg kell nézni azt, hogy ez közelebb húzza-e a szövetséget a konfliktushoz, illetve milyen finanszírozásra támaszkodik. Úgyhogy itt én nem ismerem a részleteit a javaslatnak, de ha ilyen irányba menne, akkor ott nyilván a magyar kormánynak is lesz egy-két szava az ügyben. *(Dr. Juhász Hajnalka távozik az ülésről.)*

A Közel-Kelet - elnök úr vetette föl. Nyilván az Ábrahám-megállapodások rendszere az elmúlt évtizedek egyik, talán a legsikeresebb kezdeményezése volt a béke felé. Most egy merőben új helyzetben meglátjuk, hogy hogyan lehet újjáéleszteni, de erős a szándék az adminisztráció részéről, hogy az Ábrahám-megállapodásokat sikerüljön újjáéleszteni, és a Közel-Keletnek ezen keresztül adni egy jövőt. A kétállami megoldás: ugyan elfogadjuk, hogy ez a hivatalos álláspont, de a realitásokat tekintve ez a belátható jövőben nemigen valósulhat meg. Emiatt is hasznos lenne, ha az Ábrahám-megállapodások logikája szerint lehetne valamennyit előrehaladni. Úgyhogy ez majd ki fog bontakozni hamarosan, hogy ebben milyen eredményeket lehet elérni. Egyelőre túl nagy a káosz, és mivel még a harcok is zajlanak, ezért nagyon nehéz ezt a kérdést megítélni.

Grönlanddal kapcsolatban kormányzati részről mi elismerjük Dánia szuverenitását és területi integritását, nyilvánvalóan, viszont a valóságban azt látjuk, hogy nemrég választások voltak, ahol két olyan párt nyerte meg a választást, amelyek függetlenedni akarnak Dániától. Tehát egy új helyzet van. Ezzel kapcsolatban a dán kormányzati kommunikáció az, hogy ha ez egy legitim módon történik meg, népszavazás keretében, akkor ők ezt el fogják fogadni. Tehát most egy érdekes helyzet van, ezért szerintem óvatossá kell lenni abban, hogy hogyan ítéljük meg a továbbiakat. Mert akkor, ha - hipotetikusán - úgy alakul, hogy egy referendum keretében Grönland a függetlenség mellett és a szuverenitása mellett dönt, akkor ez az eddigi jelzések szerint megvalósulhat, és akkor az csak egy következő kérdés, hogy utána milyen megállapodásokat és együttműködéseket fog forszírozni Európával, illetve az Egyesült Államokkal. Ez messzire vezet, de azért nagyon fontos, mert nemcsak a különböző ritkaföldfémek, energiahordozók és egyéb ásványi kincsek miatt fontos Grönland, meg a földrajzi elhelyezkedése miatt, hanem pontosan ez az utóbbi stratégiai szerep, ami miatt - óvatossá fogalmazok - lehet, hogy szükség van egy nagyon jelentős katonai potenciállal rendelkező országnak a nagyobb közreműködésére, hogy a stratégiai sérülékenységeink ne növekedjenek a High North, tehát az Északi-sark és

környéke kapcsán. Ez tehát azért ilyen szempontból, stratégiai szempontból nem egy lényegtelen kérdés, hogy Dánia a korlátozott eszközeivel próbálja biztosítani Grönlandnak és ezen keresztül a NATO-nak a biztonságát, vagy ebbe esetleg mások is jobban besegítenek.

Ukrajna jövőjével kapcsolatban végezetül még annyit, hogy nem tudjuk, hogy hány százalék; biztos, hogy nem lesz kizárólagos a befolyása sem Oroszországnak, sem a Nyugatnak, mert az nem lenne elfogadható, nyilván. Nem gondolom, hogy Ukrajna meg tudja oldani azt, hogy teljes mértékben csatlakozzon a Nyugat felé, NATO- és EU-tagként élje meg a jövőt; erre nincs belátható jövőben reális lehetőség. De talán nekünk is az az érdekünk, hogy inkább egy köztes helyzet alakuljon ki, amelyben Ukrajna megtartja a jellegzetességeit, van egy viszonylag szabad külpolitikai mozgástere, de nem jelent semelyik irányban fenyegetést, sem nyugat, sem kelet felé. Tehát ilyen értelemben szerintem valamilyen kompromisszum fog kialakulni.

Az pedig, hogy milyen kisebbségi garanciák lesznek, orosz részről már jelezték, hogy náluk ez része a csomagnak, mert részben erre vezették vissza a háború okát is, hogy zárták be Ukrajnában az orosz nyelvű iskolákat, korlátozták az orosz nyelv használatát, s a többi, s a többi. Biztos, hogy kellenek majd valamilyen utalások abban a megállapodásban, ami létrejön, vagy egy csomagelemnek kell lennie, és nekünk ezt azért figyelniünk kell, hogy ez milyen elemeket fog tartalmazni, de ettől függetlenül nekünk kétoldalú alapon, közvetlenül is kell tárgyalnunk, hogy ne teljesen függjünk attól, hogy másokkal miben állapodik meg Ukrajna. Nekünk van egy 11 pontos javaslatunk, erről tárgyalunk, és abban bízunk, hogy ezt sikerül is megvalósítani.

A magyar-amerikai kapcsolatokra végül: rengeteg lehetőség van benne, de azért látni kell Magyarországnak méretét, és látni kell azokat az óriási kérdéseket, amelyekkel az Egyesült Államoknak jelenleg prioritásként kell foglalkoznia. Ennek ellenére, ahogy nagykövet úr is mondta, a hozzáférésünk igen jelentős. Nem tudom, a történelemben volt-e ilyen, hogy több mint százszor említette meg a leendő elnök a magyar miniszterelnököt pozitív kontextusban a kampány alatt; illetve az alelnök abszolút tisztában van a magyar családpolitikával és egyéb elemekkel, és nagyon pozitívan gondolkodik erről. Ezt ki kell használni, ezt az alkalmat meg kell ragadni. Úgy látszik, hogy egyébként amerikai oldalról is figyelnek erre. Az, hogy küldtek egy ügyvivőt a nagykövetség élére, egy fontos jelzés. Ez azt mutatja, hogy nem akarták rábízni az eddigi karrierdiplomatákra azt a munkát, ami az átmeneti időszakban, az új nagykövet megérkezéséig folyik, hanem küldtek egy olyan embert, akinek világos mandátuma van arra, hogy Budapesten új fejezetet kell nyitni a kétoldalú kapcsolatokban. Tehát ez egy jelzés, ezzel is élni kell. Tárgyalunk az új ügyvivővel, Palladino úrral, és igyekszünk minden olyan témában, ahol semmilyen nyitottságot nem mutatott a korábbi adminisztráció, illetve saját érdekeivel szembement igazából, minden ilyen nyitott kérdésben igyekszünk majd megoldásokat találni, és bízunk benne, hogy hamarosan ezekre sor is kerül. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. További hozzászólások? *(Jelzésre:)* Magyarics tanár úr, parancsoljon!

DR. MAGYARICS TAMÁS professor emeritus (ELTE): Köszönöm szépen, nagyon röviden. Itt az elnök úr feltette a kérdést, hogy káosz, vagy mi a helyzet Amerikában. Ha optimisták leszünk, akkor azt mondjuk, hogy teremő káosz - ez a schumpeteri teremő káosz. *(Dr. Brenner Koloman: Ez jó, ez elegáns. Így van!)* Tehát ahogy mondtam, ezek nem teljesen új dolgok, az államnak a lebontása, decentralizáció, dereguláció, ezek mind jelen vannak. A különbség az, hogy most Elon Musk

láncfűrészsel dolgozik, korábban meg finomabb eszközökkel csinálták, de gyakorlatilag ez nem egy teljesen új dolog.

Hozzátenném még azt, hogy a belpolitikában most a Demokrata Párt óriási válságban van, a felmérések szerint 28-29 százalékos támogatottsága van, és a párton belül rendkívül éles a megosztottság a párt baloldala, a progresszívek és a centristák között, és most már a korábbi támogatók közül egyre többen bírálják azt a baloldali politikát, ami a Demokrata Pártot végül is ebbe a vereségbe vitte be. Egy kicsit ezek emlékeztetnek engem Renault kapitányra a Casablancában, aki rájött hirtelen, hogy az emeleten szerencsejáték folyik; most Chuck Todd, az NBC-nek egy kiemelkedő jelentőségű műsorvezetője könyvet írt, hogy hát így becsapták az embereket Bidennel kapcsolatban. Szóval, az ember elgondolkodik, hogy négy évig mit csináltak akkor eddig. Szóval, mindegy. Szerintem ki fogja magát forrni ez a helyzet.

Amerika és Európa. Hát, itt nyilvánvalóan a geopolitikai prioritások közötti nagy különbség miatt a Csendes-óceán felé tendál az Egyesült Államok. Ez megint csak nem új dolog, Obama, Clinton; ez a Pivot to Asia vagy Rebalance to Asia. Az európaiaknak ott nem nagyon osztnak szerepet vagy kártyát; a briteknek ott ez az AUKUS-ban való részvétel, de ez nyilvánvalóan kevés. Ugy látom, hogy az európaiak egyfajta ideológiai utóvédharcot folytatnak akkor, amikor az összes nagyhatalom, az oroszok, kínaiak, amerikaiak, India, és így tovább, ezt a pragmatikus reálpolitikai játszmát játssza. Európa kevés ahhoz, hogy ráerőltesse magát, illetve az elveit a világra. Ez az ötszáz év megszűnt, tehát ilyen poszt-európai helyzet is van.

Ukrajnával kapcsolatban sokan fölvetették, hogy itt megoldás nincs, csak kezelni a helyzetet. Tehát nagyon nehéz elképzelni egy olyan rendezést, amiben mindkét fél elégedett lenne, vagy az amerikaiak, az oroszok, az ukránok és az európaiak. Itt elég nagy valószínűséggel csak kezelik a helyzetet. Itt emlegették többen azt a koreai párhuzamot, hogy egy ilyenfajta kezelésbe fagyott konfliktusszerű dolog lesz tűzszünettel, ami egy kicsit törekeny lesz, de teljes mértékben nagyon nehezen lehet kezelni, főleg úgy, hogy az ukrán vezetőnek is és az orosz vezetőnek is igazolni kell az elmúlt három évet otthon, tehát hogy az a pár százezer katona, az óriási anyagi rombolás - és így tovább - milyen eredményt hozott. Feltehetően egyik sem azt az eredményt tudja felmutatni, amit ígért otthon, és ennek megfelelően vagy mind a kettő, vagy az egyik erősen revizionista lesz a következő években.

ELNÖK: Demkó Attila!

DR. DEMKÓ ATTILA tudományos munkatárs (NKE, John Lukacs Intézet): Én egy közvetlen kérdést kaptam Gurmai képviselő asszonytól Oroszország tekintetében.

Nos, Oroszország nem Kína és az Egyesült Államok ligája. Én utánanéztam most, Oroszország vásárlóerő-paritáson a negyedik a világon, de azért jócskán lemaradva a nagyoktól. Tehát India után, Japán előtt van. És ha nominálisan nézzük, akkor a tizenegyedik, azaz az első tízben sincs benne, tehát tényleg egy más nagyságrend Oroszország, de - és ez a „de” nagyon fontos - egy háborúban, ugye, most háborúban vagyunk, a hadiipari kapacitás számít, ami a GDP-nek egy része, de nem a nagyobbik része. Nyugaton a GDP-nek a nagy részét a szolgáltatások adják ki. Egyetlenegy hollywoodi film sem fog megsemmisíteni egyetlenegy orosz tankot sem, meg egyetlenegy tőzsdei ügylet sem, amivel sok-sok milliárd dollár haszon képződik Londonban vagy New Yorkban, nem fog megsemmisíteni egyetlenegy orosz harckocsit sem. Azt a fegyver semmisíti meg. És ha a fegyvergyártást nézzük, Dél-Koreát vegyük ki, mert Dél-Korea egy nagy tétel úgymond a nyugati világon belül, de ha azt kivesszük, Oroszország most 200-220 új harckocsit állít elő évente, ennyit az egész NATO nem állít elő. És akkor most mit érünk el a sokkal, de sokkal nagyobb GDP-nkel? És ez sok

mindenre megvan Oroszország javára. Az más kérdés, hogy Oroszország ezt meddig tudja fenntartani, és ha Európa meg Amerika felfuttatja, akkor nyilván Oroszország nem lesz egy ligában a NATO-val, meg most sincs sok tekintetben egy ligában a NATO-val.

Egy másik kérdésre áttérve, arra, hogy Oroszország 2029-ig képes-e megtámadni az Európai Uniót vagy a NATO-t: ha létezik közös védelem, akkor egyértelműen nem. Tehát ez, megmondom őszintén, érthetetlen, hogy szakmailag komoly emberek ilyeneket kimondanak. Oroszország nem képes lezárni az ukrán háborút sem, és olyan végét én nem látom az ukrán háborúnak, hogy Oroszország azt a 600-700 ezer katonát ki tudja onnan vonni és át tudja telepíteni, mondjuk, Litvánia vagy Észtország mellé, hiszen nem lesz egy olyan frontvonal, vagy lesz egy Ukrajna. Tehát nincs olyan szcenárió, hogy Oroszország egész Ukrajnát lenyelje. Ilyen szcenárió nincsen. Ha valami csoda folytán ez bekövetkezne, akkor mennyi katonát kéne tartania az ország pacifikálására? Tehát ez a teljes irrealitás. Sokkal kevesebb orosz katona van most a balti államok mellett, mint korábban volt, és négy év múlva se lesz több. Oroszország sokat termel, de nagyon sokat veszített. Tehát hatalmasak az orosz veszteségek, és bizonyos dolgok nem jönnek vissza. Tehát azt a lőszerkészletet, amit leraktároztak a Szovjetunió idejétől kezdve hosszú évtizedeken át, nem lehet nagyon gyorsan - bármit tesznek - újratermelni. Tehát itt évtizedes távlatokról beszélhetünk. Egy zárójel van, mert nyilván a kép soha nem fehér és fekete, az a dróntechnológia, ahol az oroszok hatalmasat léptek előre, meg nyilván jobban harcolnak, mint három évvel ezelőtt, tehát ez tény.

Én azt látom, hogy akkor van orosz fenyegetés, ha egyenként vagyunk, ha nincs NATO meg nincs EU. Még az amerikaiak nélkül se látom azt, hogy az Európai Unióban, ha egységes, akkor komoly veszély lenne. Ha egyenként nézzük, a balti államoknak nyilván egyenként nincs esélye, de ha megnézzük, mondjuk, a finn vagy a lengyel haderőt, ami Lengyelországban épül, hát azért ez nagyon komoly. Ez nagyon komoly! Tehát én Oroszország helyében hagyományos támadást Finnország vagy Lengyelország ellen nem indítanék.

Az utolsó a Közel-Kelet. Én továbbra is azt mondom, hogy Irán egy nagyon fontos kérdés, hogy ott mi fog történni; ennek nagyon nagy hatása lehet ránk is. Ha megnézzük, J. D. Vance-nek mi volt a megszólalása Jemen kapcsán: az olajár és ezzel együtt a benzin- meg üzemanyagár. Ugye ezek a lényegi kérdések egy politikus számára, hogy mennyi lesz. Tehát ha Iránhoz hozzányúlna az USA, akkor nyilván a Perzsa-öbölben, ahogy mondtam, Kína, Tajvan környékén aszimmetrikusan készül Irán, aszimmetrikusan készül sok száz kis hajóval meg rengeteg drónnal. És mennyi az olaj... Tehát ott az olaj Kuvaittól, Irakból, a szaúdi kikötőkből, azért nagyon nagy százaléka a globális olajfogyasztásnak ott megy át. Hát, ha valamit könnyű eltalálni, akkor egy nagy olajszállító hajót, ami 200-300-400 ezer tonnás tud lenni. Nagyon-nagyon bonyolult ez a kérdés; tehát én azt gondolom, hogy az amerikaiak pontosan tudják, hogy mennyire bonyolult. Most tettek valamit Jemenben, ami nagyon kemény, egy nagyon komoly üzenet Iránnak, reméljük, hogy az irániak értenek belőle, és az egyébként valószínűleg meglévő, megfelelő mennyiségű nukleáris anyagból nem indítják el a legyártását a nukleáris fegyvereknek, szerintem erről szól a történet, hogy ne legyen ez meg, de itt látok egy problémát. Amit Donald Trump mondott Gázáról, annak szerintem nyilván realitása nem nagyon van, hogy kétmillió embert onnan kitelepítsenek, ott épüljön valami. Az iráni kérdés szerintem itt a lényeg; ha ott elcsúszik valami, az minket is rosszul érinthet, hiszen az üzemanyag, illetve Katarban a gáz; azt ne felejtjük el, ha nem az oroszoktól vesszük meg, akkor mástól kell megvenni, az USA mellett Katar is azért egy fontos gáztermelő ország.

Bocsánat, még egy a realitásokról vagy irrealitásokról: tehát Európa nem teheti meg, hogy ilyen látványosan hosszú távon haragudjon az Egyesült Államokra, egész egyszerűen azért, mert az Egyesült Államoknál van az erő. Ez nagyon rosszul hangzik, hogy ilyen világban élünk, valamilyen szinten mindig is ilyen világban éltünk, csak festettünk magunknak egy nagyon szép képet, hogy nem ilyen világban élünk. Én azt gondolom, hogy minél közelebb van valaki Oroszországhoz, annál jobban meg fogja gondolni, hogy mit mond az amerikaiakra, minél távolabb van... Nyilván Dánia esetét megértem, mert ez tényleg egy erős történet. Államtitkár úrral egyetértve: nyilván ha létrejön egy független Grönland, amit szerintem az amerikaiak meglehetősen támogatnak, akkor már egy grönlandi-amerikai bilaterális kérdés lesz, hogy mi lesz. Majd meglátjuk, hogy a grönlandi politika hogy alakul. Megmondom őszintén, nem értek hozzá, hogy ők merre fognak elmenni. Ez mindenképpen szimbolikusan is egy fontos kérdés. Majd kiderül. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Tisztelt Bizottság! Nagyon szépen köszönöm. Kicsit túlszaladtunk időben, de nagyon izgalmas volt, és azt hiszem, hogy itt mi, akik jelen vagyunk, különösen a négy vendégünkre gondolok, sokat tettünk az elmúlt időszakban azért, hogy Magyarországon az atlantizmus egy új értelmezést nyerjen az elmúlt időszaknak az értelmezéséhez képest, és azt hiszem, az elkövetkezendő időszakban még nagyobb szükség lesz arra, hogy értsük, tudjuk és képesek legyünk ezt az atlantizmust megfelelő tartalommal megtölteni. Ezért a vendégeinknek jó munkát kívánok!

Egyebek

A bizottsági képviselőknek, tagoknak pedig szeretném jelezni, hogy a következő ülésünk március 31-én, hétfőn, 10 órakor lesz: nagykövetjelöltek meghallgatása, zárt ülés keretében.

Az ülés berekesztése

Köszönöm szépen. Szép napot! Viszontlátásra!

(Az ülés befejezésének időpontja: 13 óra 30 perc)

Németh Zsolt
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Morvai Elvira és Prin Andrea